

РІК LII, Ч. 5

ТРАВЕНЬ — 1996 — MAY

No. 5, VOL. LII

НАШЕ ЖИТТЯ

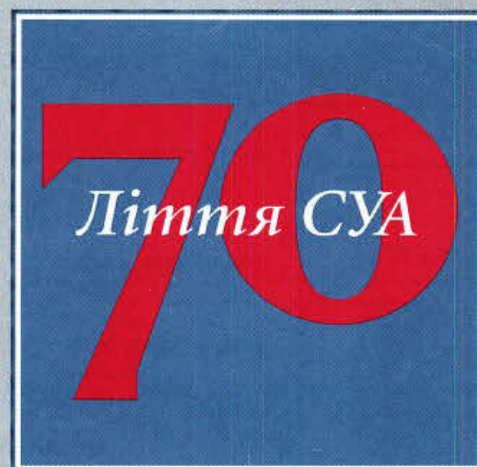

OUR LIFE

ВИДАЄ СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ — PUBLISHED BY UNWLA, INC.

XXIV
Конвенція СУА

XXIV
Convention of the UNWLA

НАШЕ ЖИТТЯ

РІК LII,

ТРАВЕНЬ

Ч. 5

Виходить раз у місяць
видає

СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

Неприбуткова організація
Засновник Українського Музею в Нью-Йорку

Головний редактор — **Ірена Чабан**
Редактор англійської частини — **Тамара Стадніченко**
Мовний редактор — **Роман Юревич**

Редакційна колегія:

Анна Кравчук — Голова Союзу Українок Америки
Марта Богачевська-Хом'як
Любов Волинець
Анна-Галія Горбач
Іванна Рожанковська
Ярослава Рубель — (з уряду) пресова референтка
Головної Управи

Адреса редакції: 108 Second Avenue
New York, NY 10003
Тел.: (212) 674-5508 Факс: (212) 254-2672
Адміністратор — **Наталія Дума**

Річна передплата в США
Для членів СУА ..... \$ 25.00
Для інших передплатників ..... \$ 30.00
Поодинокі число ..... \$ 3.00
В країнах поза межами США ..... US \$ 40.00

OUR LIFE

VOL. LII

MAY

No. 5

Published by

UKRAINIAN NATIONAL WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA, INC.
Non-profit organization
Founders of The Ukrainian Museum in New York, N.Y.

Editor-in-Chief — **Irena Chaban**
English Editor — **Tamara Stadnychenko**
Ukrainian Language consultant — **Roman Yurevych**

Contributing Editors:

Anna Krawczuk — UNWLA Inc. President
Martha Bohachevsky Chomiak
Anna-Halla Horbach
Iwanna Rozankowskyj
Jaroslawa Rubel
Lubow Wolynets

Editorial Office: 108 Second Avenue
New York, NY 10003
Тел.: (212) 674-5508 Факс: (212) 254-2672
Business administrator: **Natalia Duma**

Annual subscription in the USA for UNWLA members .. \$ 25.00
Annual subscription in the USA for other subscribers ... \$ 30.00.
Annual subscription in countries other
than USA ..... \$40.00 US currency.
Single copy ..... \$ 3.00

ЗМІСТ

Привіт делегаткам і гостям XXIV Конвенції СУА	1
Лілія Григорович. Врятуємо матір і дитину — врятуємо Україну	2
Є. Сацька. Діяльність Комітету у справах жінок, материнства і дитинства при Президенті України.....	4
Марія Зубрицька. "Якби я міг перечитати образок, посвячений Вам, мамам, то мільон би заплакав..." ...	5
Олімпіяда Шапошникова. Мовчазні вартівні степів	7
Дмитро Луценко. Журавка	10
Our Life	
Ksenya Klebuzinski. Modernist and Feminist Discourses and their Cultural Reception in Ukraine an Interview with Solomea Pavlychko	11
Dr. Hélène Turkewicz-Sanko. Dovzhenko's (1894-1956) Women and War	14
Ihor Magun. Another Headache?	18
Христия Навроцька. Наше харчування	19
Хроніка Округи Північного Нью-Йорку	20
Дописи Округ і Відділів	22
Загальні збори Відділів	27
Пожертви	29
Нашим дітям.....	34

Ілюстрації Зоряни Сохацької.
Illustrations by Zoriana Sokhatska.

КАНЦЕЛЯРІЯ СУА / UNWLA Inc. HEADQUARTERS:

108 Second Avenue, New York, NY 10003
(212) 533-4646 Директор — **Омеляна Рогожа**
Години урядування: від 10:00 до 4:00 по пол.

СТИПЕНДІЙНА АКЦІЯ СУА / UNWLA Inc. SCHOLARSHIP PROGRAM:

P.O. Box 172, Holmdel, NJ 07733
(908) 888-0494 **Luba Bilowchtchuk**

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ / THE UKRAINIAN MUSEUM:

203 Second Avenue, New York, NY 10003
(212) 228-0110 Факс (212) 228-1947

ПРЕДСТАВНИЦТВА "НАШОГО ЖИТТЯ"

АНГЛІЯ: Ukrainian Booksellers, 49 Linden Gardens, Notting Hill Gate,
London W24HG, England

АВСТРАЛІЯ: Postup Ukrainian Cooperative Trading Society Limited,
928 Mount Alexander Rd., Essendon, 3040, Australia

"OUR LIFE" (USPS 414-660) is published monthly (except August) by Ukrainian National
Women's League of America, Inc., 108 Second Avenue, New York, NY. 10003
ISSN 0740-0225

Second Class Postage Paid at New York, NY and at additional mailing offices.
(USPS 414-660)

Postmaster: send address changes to
"OUR LIFE", 108 Second Ave., New York, NY 10003

© Copyright 1996 Ukrainian National Women's League of America, Inc.

СЕРДЕЧНО ВІТАЄМО

ДОРОГИХ

ДЕЛЕГАТОК

І ГОСТЕЙ

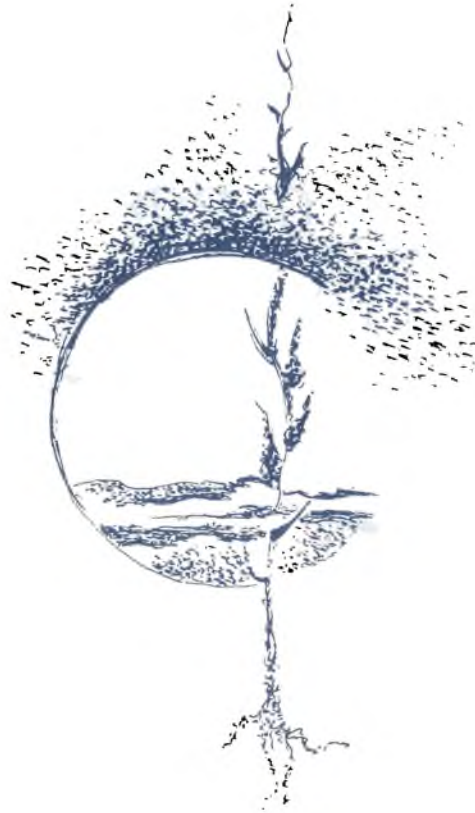
XXIV КОНВЕНЦІЇ

СОЮЗУ УКРАЇНОК

АМЕРИКИ!

ТРАВЕНЬ 1996
ФІЛЯДЕЛЬФІЯ

ЛІЛІЯ ГРИГОРОВИЧ

ВРЯТУЄМО МАТІР І ДИТИНУ — ВРЯТУЄМО УКРАЇНУ

Народна мудрість твердить, що той, хто не шанує минулого, не вартий майбутнього. Це велика аксіома буття людства. Практичний же досвід сьогодення переконливо доводить, що той, хто не працює на достойне майбуття, його і не матиме.

У концепції з питань національної безпеки України до внутрішніх чинників, що їй загрожують, віднесено зниження демографічного приросту населення. За цим стоїть падіння показників народжуваності, висока дитяча смертність (таку мали хібащо під час Першої та Другої світових воєн та голодомору), зниження показників середньої тривалості життя населення. За науково-статистичними прогнозами, до 2000 року Україна займатиме перше місце щодо смертності, в тому числі дитячій, в Європі. Показник дитячої смертності за останні два роки становив 14,5 померлих на 1,000 народжених. Практично з лиця землі на Україні щорічно зникає місто чисельністю в 250 тисяч осіб. У структурі дитячої смертності ведучу роль відіграють вроджені вади, причиною яких передовсім є екологічно-радіаційне забруднення на фоні соціально-економічних проблем перехідного періоду. В зв'язку з цим тільки 27% школярів можна вважати практично здоровими, оскільки

має місце ріст нервово-психічних, серцево-судинних, кишково-шлункових захворювань.

А додаймо до цього те, що щороку 40 тисяч жінок в Україні не виношує вігітність, у кожній другій вагітній жінки анемія, а в кожній четвертій дитини — вітамінна недостатність, — і стає зрозуміло, що настав час бити на сполох. Саме так оцінили цю ситуацію жінки — народні депутати, котрі стоять на державницьких позиціях, коли весною минулого року заініціювали перед Президентом України створення Комітету у справах жінок, материнства та дитинства.

У квітні цього року виповнився рік його праці, і повинна завважити, результати довели доцільність такого органу, котрий консолідував зусилля всіх міністерств, комітетів, фондів, громадських організацій в ім'я високої мети. Головне, що вдалося зробити за такий короткий період, — це вивести проблему материнства і дитинства на один з найвищих загальнонаціональних пріоритетів держави. На мій погляд, це єдиноправильний шлях при такому становищі, оскільки Японія після катастрофи в Гірошімі і Нагасакі зробила відповідні акценти на проблеми медико-соціальних гарантій дитинства і досягла на сьогодні зразкових результатів. Уряд України прийняв дві

довготермінові програми "Діти України" та "Плянвання сім'ї", які на настійливі вимоги Комітету при Президенті України у справах жінок, материнства та дитинства почнуть реалізуватися уже з 1996 р. Саме ці програми закладають основи здорового покоління на майбутнє, передбачають заходи щодо охорони здоров'я дітей сьогодні, їхньої освіти, виконання соціально-правових гарантій. Переконана, що якісні зміни наступлять найближчим часом. Для цього необхідна тільки неухатна настирлива праця та серця сподвижників, що не зачерствіли.

Пишу ці рядки в перервах між засіданнями сесії дитячого фонду ЮНІСЕФ, що при ООН. Вирішуються питання допомоги африканським, азіатським країнам, а в мене перед очима замурзані простягнуті рученята дітей в підземному переході на Хрещатику, бліді змарнілі личка у вікнах лікарень і дитячих притулків. Як боляче, що лихо діткнуло і мою Україну, і відчули це перш за все діти.

Тоді, в 1986 році, коли після злопам'ятного 26 квітня дітей у Києві вивели на параду, Україна перебувала в такому політико-правовому статусі, що не змогла виробити негайних урядових програм. Навпаки, робили вигляд, що все в порядку. Тим часом до 2000 року ріст злоякісних захворювань набуде свого апогею. Скажімо, приріст хворих на лейкемію щорічно становить 2,000 випадків, при чому 800 особам необхідна пересадка кісткового мозку (вартість операції 100,000 дол.). А тим часом для обладнання Українського центру пересадки необхідно 2 млн. та ще 2 млн. для навчання персоналу. Практика показала, що показники здоров'я дітей в третій чорнобильській зоні, де є добре медичне забезпечення, не особливо відрізняються від аналогічних показників із екологічно чистих зон. Тому це є переконливий

доказ, що добре харчування, лікування та медичне забезпечення відіграють вирішальну роль у поліпшенні здоров'я дітей.

Окрім обладнання національного центру для пересадки кісткового мозку, є надзвичайна потреба у забезпеченні НДІ онкології в Києві ядерно-магнітним резонатором, а поліклініки, де на обліку всі діти, що потерпіли від катастрофи на ЧАЕС, апаратом ультразвукового обстеження із спеціальним пристосуванням для захворювання щитовидної залози.

У зв'язку із ростом вродженої патології, життєво необхідним є обладнання Інституту педіатрії, акушерства та гінекології апаратом "кольоровий доплер" для виявлення відхилень на ранньому ембріональному періоді, а також хірургічним ляпароскопом з відеоприставкою типу "Штору" або "Оптон".

Крайньо важливою є допомога для завершення введення в дію спеціалізованого центру пересадки нирки в Києві, де на сьогоднішній день придбана майже вся апаратура і пройшли перепідготовку спеціалісти. Для прикладу повідомлю, що нині такі діти змушені оперуватися в Росії. Актуальною проблемою сьогодення є забезпечення обласних дитячих лікарень по всій Україні реакцімаційною апаратурою для виходжування недоношених дітей.

Україні, нашим дітям, дуже багато допомоги надала наша діяспора, за що низький уклін усім вам. Раніше я ставила собі запитання, навіщо це робити? Але відповідь прийшла сама собою — це ви живете Україною в такий спосіб, бо ніколи і не переставали нею жити. Як єдина жінка в парламенті, що належить до демократичного б'юро і ніколи не була в КПРС, я прекрасно розумію, що діти, нове і здорове покоління — то майбутнє України.

*Зустріч в Нью-Йорку. Лілія Григорівч (зліва) і Анна Кравчук.
Lilia Hryhorovych (left) and Anna Krawczuk in New York.*

ДІЯЛЬНІСТЬ КОМІТЕТУ У СПРАВАХ ЖІНОК, МАТЕРИНСТВА І ДИТИНСТВА ПРИ ПРЕЗИДЕНТІ УКРАЇНИ

Комітет у справах жінок, материнства і дитинства створено рік тому (Указ Президента України № 287 з 8 квітня 1995 року), як аналітичний та консультативно-дорадчий орган при Президенті України.

Виходячи із завдань, визначених положенням про Комітет, затвердженим Указом Президента України № 377/95 з 16 травня 1995 р., діяльність його спрямовується на аналіз стану справ і підготовку пропозицій щодо удосконалення державної політики, передусім у сфері:

- охорони здоров'я дітей і жінок, зміцнення сім'ї;
- забезпечення умов для реалізації прав дітей, молоді, жінок на освіту, працю, соціальний захист, свободу слова і віросповідання;
- розвитку зв'язків з міжнародними організаціями з питань, що належать до Комітету.

Очолює Комітет народний депутат України Олена Крандакова, яка удостоєна почесного звання "Жінка 1995 року". До складу Комітету входять ще чотири народні депутати України Лілія Григорович, Ольга Пшенична, Василь Костицький, Володимир Буткевич, провідні вчені України в галузі педіатрії, педагогіки, психології, права, економіки та соціології, які очолюють його відповідні структурні підрозділи, та інші спеціалісти.

Члени Комітету брали участь у роботі Комісії НАТО "За мир та безпеку в Європі", в Європейському форумі "Чоловіки і жінки" у Словенії, у роботі 4-ої Всесвітньої конференції жінок у Пекіні.

За час своєї діяльності Комітет підготував пропозиції, які увійшли до державних програм "Планування сім'ї" та "Діти України", вивчено стан промислового виробництва продуктів дитячого харчування в Україні та опрацьовано можливі шляхи його поліпшення, проаналізовано стан медичного обслуговування і санітарного лікування дітей, вчинено інші соціальні акції, спрямовані на оздоровлення дітей, на розвиток їхніх творчих і пізнавальних інтересів.

Комітет бере участь у заходах для відзначення 10-ої річниці чорнобильської катастрофи, запрошує видатних жінок світу прибути до Києва у сумні дні роковин.

Свої повноваження і функції Комітет реалізує шляхом співпраці з державними органами, неурядовими організаціями, науковими установами, творчими спілками, релігійними конфесіями, засобами масової

інформації. Зокрема, Комітет сприяв організації відповідних структурних підрозділів в органах державного управління, заснуванню ряду програм державного телебачення та координував роботу репертуарного пляну та концепції телевізійного проєкту "Сімейний канал" недержавного телебачення, брав участь у випуску нового українського часопису "Сім'я" тощо.

Комітет виступив ініціатором об'єднання зусиль громадських жіночих організацій у реалізації найважливіших державних програм з питань соціально-правового захисту жінок і дітей. У лютому цього року чотирнадцять найчисленніших та впливових жіночих громадських організацій підписали Заяву про створення Постійно діючої наради жіночих громадських організацій України для спільних дій з метою вагомшого впливу на законотворчий процес, сприяння активізації жіночого руху в Україні, виконання рішень Пекінської міжнародної конференції жінок 1995 року та Конвенції ООН про права дитини.

Комітет співпрацює з міжнародними організаціями і прагне до розвитку такої співпраці в майбутньому. Голова Комітету О. Крандакова — член Комісії НАТО, заступник голови — Л. Григорович — постійний представник України в ЮНІСЕФ. Працівники секретаріату Комітету входять до робочої групи організації для організації відділення ЮНІСЕФ в Україні.

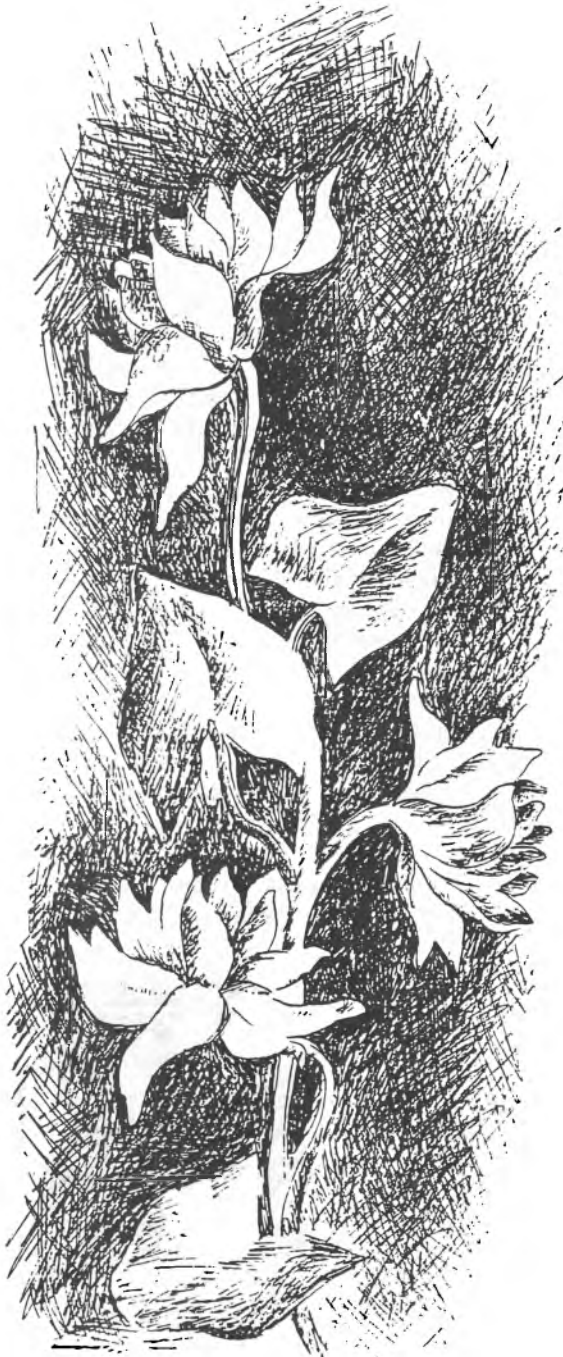
У цей важкий для України час Комітет намагається привернути увагу співвітчизників та світової громадськості, державних і громадських організацій, окремих осіб до проблем дітей і жінок-матерів, які постраждали в наслідок катастрофи на Чорнобильській АЕС.

Комітет завжди відкритий до співпраці з міжнародними організаціями, благодійними фондами, з усіма, кому не байдужі наші проблеми. Сподіваємося, що така співпраця буде плідною, сприятиме поліпшенню загальної ситуації в країні, залученню позитивного досвіду з-за кордону, підвищенню авторитету України в світі. Гадаємо, що у свою чергу, досвід та інформаційні надбання Комітету також стануть у нагоді світовій громадськості.

Є. Сацька,
керівник групи організаційного
забезпечення діяльності Комітету.

"ЯКБИ Я МІГ ПЕРЕЧИТАТИ ОБРАЗОК, ПОСВЯЧЕНИЙ ВАМ, МАМАМ, ТО МІЛІОН БИ ЗАПЛАКАВ..."

(До 125-річчя від дня народження Василя Стефаника)

"Був як напочатку хлоп'ятком у білій сорочині і пройшов через життя як святий", — саме так Вацлав Морачевський схарактеризував у своїх спогадах талановитого українського письменника Василя Стефаника, творчість якого є феноменальним явищем української літератури. Новелі Стефаника — невичерпне джерело роздумів, переживань, відчуттів, катарсис через Слово, яке уособило безодню людського страждання і людського болю. Сам письменник не раз підкреслював катарсичний характер своїх новел, і тому у листі до відомого літературознавця О. Дорошенка писав: "Я Вам ніколи не дарую того, що Ви мене зробили поетом трупа, 'умираючого життя'. Критики, які прийдуть після Вас, назвуть мене здоровлям України. Творчий доробок письменника — це результат чесного і прямого шляху в житті і мистецтві, творчого росту душі, яка жила життям свого народу, "музикою його нервів" у величі і в падінні його духу. Ось що писала Ольга Кобилянська в листі до Стефаника, прочитавши його "Камінний хрест": "Страшно сильно пишете Ви, Так, якби-сте витесували потужною рукою пам'ятник для свого народу. Гірка, пориваюча, закровавлена поезія Ваша, котру не можна забути. І все хочеться її пити". Мав Стефаник свій ідеал "правдивого чоловіка" і "правдивого українця", ці два словосполучення були для нього синонімами. Тому писав у своєму листі до Митрополита Шептицького 12.XII.1935 року з приводу смерті одного з його найближчих друзів: "Це був один з найбільш ідейних українців, правдивий як українець і правдивий як чоловік". Вірив у правду свого народу, над яким хоч і пронеслися смертоносні бурі, руїна, але він вистояв. Тому й творче кредо Стефаника: "Я люблю мужиків за їх тисячолітню історію, за культуру, що витворила з них людей, які не бояться смерті. Є що любити і до кого прихилитися. За них буду писати і для них".

Усі дослідники В. Стефаника підкреслюють глибину його трагічного світогляду. Усі наголошують і на тому, що сам письменник пережив найтрагічніший досвід втрати — смерть своєї матері, яку любив і світлий образ якої проніс через усе своє життя. Від матері він успадкував душевну витонченість, чутливість до краси і людського горя. Коли мати письменника восени 1895 року захворіла і через параліч втратила мову, Стефаник із турботи, жалю та хвилювання сам занедужав. Писав у той час: "Я такі терпіння терплю, що їх не могу дальше зносити. Кожде

волоконце мого тіла дрижить і хоче протягнутися на сто миль до постелі коханої мучениці. Здається мені, мабуть в гарячці, що ліпші частини мене, то дотикають її худорлявих рук, то чують мозілі її згарованих пальців, то слухають страдальний голос її тихої муки". Саме тоді його новелі набувають форми ліричних мініатюр, які засвідчували, що у прозі Стефаника народжувалася поезія.

1 січня 1900 року після тривалої тяжкої хвороби померла мати письменника. Зі смертю матері Стефаник увійшов у смугу депресії, самоізоляції, що і привело незабаром до словесного виверження того внутрішнього вулкану жалю, розпуки, страшної туги: "Я тепер нічого не роблю. Цілий день і половину ночі я пригадую маму. і знаходжу у тих споминах стільки гарного і пречудного, стільки великого і глибокого, що мені ні науки, ні людей, ані цілого світу не треба. Бо до кінця мого життя є чим жити. Наробилася коло мене, набідилася. А тепер я для неї працюю. Мої чувства і моя фантазія лишень на її послугі. Я так довго буду працювати, аж її гріб замкну у своїй голові та й тогди вона буде мати найкращу могилу".

Після смерті матері Стефаник працював до втрати свідомости: майже половина художньої спадщини письменника написана у трагічному 1900 році. Того ж таки року писав у листі до своєї майбутньої дружини: "Тому тиждень я дістав нервовий напад коло стола, по нападі прийшла сильна депресія, і я несвідомо пролежав на столі кілька годин. Потім не міг-ем ходити і опанував мене шалений страх". Листи Стефаника цього періоду сповнені трагізму і розпачу. А з 1902 року взагалі перестане писати, почнеться його п'ятнадцятирічне мовчання. Письменник обмежить навіть листування, бо, за його словами, сам процес писання був для нього "наближенням до смерті": "Кожда моя дрібниця, яку я пишу, граничить з божевільям, і я нікого у світі так не боюся як самого себе, коли я творю. Ви можете

зрозуміти, що я не пишу для публіки, а пишу на те, щоб прийти ближче до смерті". Таке зізнання Стефаника полегшує нам розуміння категорії смерті в його естетиці як форми втрати — матері, батька, сина чи донечки, а в ширшому розумінні втрати оселі, як у "Синій книжечці", втрати рідного ґрунту під ногами як у "Камінному хресті". Такій смерті у новелях письменника передують сцени прощання, сповіді, голосінь, гарячкового плину думок, тремтіння, безтямного говоріння як способу уникнення смерті, як засобу самозаспокоєння і самобереження. Досить пригадати новелю "Новина" і "Камінний хрест". Слово Стефаника, занурившись в глибини "страшної мелодії смерті", видобувало з них такі тони, таке звучання, які ні до нього, ні після нього ніхто так і не зумів вимовити.

Письменник знову повернеться до писання тільки після смерті дружини і після смертоносного смерчу Першої світової війни. Слово новеліста виконуватиме ту ж саму функцію катарсису і зцілення. Стефаник надасть смерті виразу життя через живе пульсування Слова як носія "страшної правди". На цьому етапі творчости знову появиться чистий і світлий образ матері. Якщо у "Кленових листках" мати перед смертю з мукою і болем виконує останню коліскову, то героїня новелі "Мати" стає суддею своєї дочки, яка під час війни розгулювала з офіцером, дістаючи подарунки, награвовані у селян. Для матері одна спокута такого гріха — смерть, і керується вона законами найвищої моралі і Правди. Символічним образом усіх матерів, вершиною материнського ідеалу стане жінка-матір з новелі "Марія". Цьому образові письменник надасть авреолі святости. Жінка-мати у новелях Стефаника — це біль і страждання, але саме так через ці болі і страждання стає святою і сакралізується у слові Стефаника як у згустковій людської муки. А ми, проникаючи у світ цього вербалізованого досвіду людського трагізму, очищуємося і пізнаємо глибини свого народу та його культури.

НОВИНИ УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ В НЬЮ-ЙОРКУ "МИСТЕЦЬКА ЗБІРКА СТЕЦЬКОВИХ"

У крамничці Українського Музею в Нью-Йорку можна купити цікаву книжку-альбом, яка представляє зразки образотворчого мистецтва і скульптур з колекції д-ра Євгена і Неонілі Стецькових. Кольорові репродукції робіт мистців Л. Гуцалюка, Я. Гніздовського, О. Грищенка, М. Неділка, Е. Козака, В. Курилика та багатьох інших заповнюють сторінки альбому разом з ґрунтовною статтею д-ра Дмитра Степовика "Українське мистецтво в музеях і приватних збірках Америки" та статтею д-ра Є. Стецькова, в якій він розповідає про історію своєї збірки. Книжка видана у 1992 році, має 146 сторінок і коштує 20 дол.

За бажанням д-ра Є. і Н. Стецькових, весь прибуток від продажі цієї публікації призначений на Український Музей.

МОВЧАЗНІ ВАРТОВІ СТЕПІВ

*Курган Нечайова Могила, с. Лукіївка Дніпропетровська обл.
"Nechai's Grave". Village of Lukiyivka. Dnipropetrovsk region.*

*У степу могила
з вітром гомоніла:
Повій, вітре буйнесенький,
щоб я не чорніла...
(Народна пісня)*

Безкраї степові простори України. Ще зовсім недавно, як і тисячі років тому, ніщо не порушувало їх вікової одноманітності. Лише кургани-могили* — споконвічна сторожа українських степів — зустрічаються то тут, то там, поодиноці або цілими групами, витягнутими, немов журавлиний клин. Хвилями грає на них ковила і типчак, а напровесні квітують червоні маки. Овіяні легендами і оспівані в піснях, кургани стали неодмінною прикметою степового краєвиду.

Вони різні за розміром: від ледве помітних горбів, що проступають на поверхню, до велетенських усипальниць, висота яких сягає 15—20 м. Будувалися вони в різний час. Сама конструкція їх теж різна. Протягом віків дощі та вітри, а в останні десятиліття — інтенсивне розорювання згладдили круті схили курганів, тому важко уявити собі їх первісний вигляд. Однак зрозуміло одне — це були справжні архітектурні споруди. Вони стали звичайними для людського ока, так як і багаточисленні балки, рівчаки та озера, що оживляють степ.

Коли ж з'явилися ці степові гори, навіщо їх спорудили і хто їх будівник?

Народна пам'ять пов'язує походження курганів з подіями порівняно недавніх історичних епох — на Україні ці могили називають козацькими. Ще й досі ходять легенди, що запорожці насипали своїм отаманам високі могили. Насправді, козаки іноді використовували їх як орієнтири. Часто на курганах виставляли сторожу і на випадок небезпеки, що наближалась, запалювали вогнища. Запорожці ховали своїх померлих на звичайних цвинтарях, і над могилами ставили дерев'яний або кам'яний хрест. Однак не можу не згадати, що над могилою кошового Івана Сірка (поблизу села Капулівка Дніпропетровської області) був насипаний курган, на якому стояла плита з висіченим хрестом і написом. До цієї святині українського народу в п'ятдесяті роки я прийшла з малолітньою донькою Тетянкою, щоб поклонитися прославленому отаманові запорожців. Кургани не насипали козаки. Насправді вік курганів набагато старший. Перші кургани в наших степах споруджено коло шести тисяч років тому (IV—III тис. до Христа), за доби міді-бронзи; значно менше будували їх в скитський час, і лише поодинокі могили були насипані сарматами та середньовічними кочовиками.

*Половецька кам'яна баба. XI-XIII століття. Луганська область.
Polovtsian stone "baba". XI-XIII centuries. Luhanske region.*

Відтоді минуло багато часу, а між тим це всього лише мить в історії людства, яке нараховує більше одного мільйона років. На світанні доби міді-бронзи в степах України мешкали переважно скотарські племена. Саме в цей час зброя починає відігравати істотну роль в житті степових племен. Не тільки уособленням відваги, мужності і сили, а й символом влади стають списи, кинджали, булави.

Скотарські племена степу в пошуках нових пасовиськ знімались з насиджених місць і просувалися на захід, освоюючи нові землі. На території сучасних Болгарії та Румунії докотився людський потік з дніпровських степів, а саме степове Подніпров'я стало для них своєрідним епіцентром, де вони осіли, збудували фортеці з глибокими ровами і високими кам'яними мурами — перші фортеці в степу! Навіть залишки цих двометрових стін, відкритих археологами України, вражають своєю монументальністю. Такою була фортеця, яку в середині третього тисячоліття до Христа побудували стародавні скотарі, на високому правому березі річки Підпільної, правої притоки Дніпра, де тепер розташоване село Михайлівка Херсонської області.

Цю фортецю (вперше на території Східної Європи) було відкрито в результаті багаторічних археологічних досліджень, участь в яких брала і автор цієї статті. Такі фортеці, певно, слід розглядати як племенні центри, які об'єднували скотарські племена, укріпляли економічне, соціальне і релігійне спілкування між ними. Через них відбувалися зв'язки з іншими, як сусідніми, так і віддаленими племенами.

Скотарство і землеробство, освоєння металу, поява колісного транспорту, обмін привели до різних змін в житті стародавніх мешканців степу. Під курганами сплять не колишні рівноправні мисливці кам'яного віку, а вожді, які захищали стада від нападу чужоплеменників, а також жреці, шамани, майстри-ливарники. З розвитком скотарсько-землеробського господарства роль людини в освоєнні землі незрівняно зростає. Ці скотарські племена і були творцями курганів у степах України.

Перші кургани в наших степах піднялися майже тоді, коли в країнах стародавнього Сходу і Єгипті уже склалися перші цивілізації, коли на Нілі споруджували піраміди, а в Бретані встановлювали перші ряди велетенських вертикально вкопаних каменів — менгірів і, можливо, як далеке відлуння таких досягнень давніх цивілізацій і було спорудження в наших степах курганів — земляних пірамід українських степів.

Кургани — це ще й священне місце. В кількох місцях українських степів були відкриті стародавні святилища — олтарі. Вірогідно, що ці споруди на певному етапі розвитку суспільства функціонально заміняли храмові комплекси або передували їм.

Але були у племен пастухів й інші засоби вшану-

Кам'яна стела з Керсонівки, прорисовка зображень на гранях. Stone statues in Kersonivka.

вання померлих — на вершинах деяких курганів ставили ще й антропоморфні стели (людиноподібні статуї)*. Створили їх різні народи і в різні часи, між якими пролягли не тільки століття, а й тисячоліття. Тому ці витвори, хоч і об'єднані спільною назвою "кам'яні баби", відрізняються формою, зовнішнім виглядом, характером і рівнем обробки.

Вперше людина поставила собі кам'яний монумент в IV—III тисячолітті до Христа. Ці фігури висічені здебільшого в повний зріст людини з плоских брил каменю (граніту, пісковика, вапняку). Деякі з ледь позначеною головою і плечима. Але не всі вони такі. Є складніші, з модельованим обличчям. На деяких підкреслена жіноча стать — груди. У більшості є пояси, мабуть, атрибути вождів, старійшин. У інших відтворені риси обличчя, одяг, прикраси, зброя. У скульптур, знайдених в Побужжі, ці пояси, як і руки, груди, пофарбовані вохрою. Таке своєрідне поєднання скульптури з живописом.

Одна з найкращих стел є керносівська, знайдена в Дніпропетровській області. Вона представляє собою зображення старця-шамана зі складеними на грудях руками. У статуї добре змодельовано виступ голови. Очі і рот виділені заглибинами; дужечкою показані вуса, виділяється борода, фалос та штучний хвіст ззаду. Хвіст переходить у хребет, оформлений у вигляді дерева життя з ребрами-гілками. Полювання хвостатої людини з собаками вигравірувані на животі. В нижній частині стели зображені двоє коней. Зліва на боковій частині — сцена запліднення жінки. Нижче поясу відтворені атрибути ливарника (тигель та ллячка) і тварини. Тут немовби розкривається панорама життя скотарів доби бронзи. Стела з усіх боків вкрита багатим і різноманітним візерунком, виконаним у техніці заглибленого рельєфу.

Це, безумовно, найдавніші антропоморфні скульптури на території України. Але ж на диво схожі вони на стели, відкриті археологами в південних департаментах Франції (Гар, Авейрон, Тарі). Багато спільного ці твори мистецтва доби бронзи (III тисячоліття до Христа) мають з тими, що їх розшукали на Кавказі. Може, з Кавказу занесла сюди хвиля переселень творців стел? Або ж з Франції? А може, саме в наших степах, що є більш вірогідно, зародилася ідея звеличення людини, втілення її образу в камені.

Нам, людям XX століття, можуть здатися дещо схематичними скульптурні твори тих далеких доісторичних мистців, які відтворили в камені узагальнені образи своїх одноплемінників. Багатий духовний світ племен, що жили шість тисячоліть тому в наших степах, розкривають перед нами ці твори мистецтва, які стали першими пам'ятниками людині.

І кого б не зображали вони — богів, вождів, жреців, все одно це були перші фігури людей, які гордо височіли на могилах над ще незайманим степом. Ще довго зберігається цей звичай ставити на могилах скульптури. В українських степах на курганах-могилах і досі стоять скитські статуї.

Ти, скитська баба, кам'яна незграба,
Стоїш в степах... курай і бугила...
Яка ж ти баба, ну яка ж ти баба?!
За сто віків дитя не привела!
(Ліна Костенко).

Магнетичне сяйво золота, відкрите в могилах, не затьмарило мистецтва кам'яного різьбарства. Скитські майстри по каменю досягли у виготовленні монументальної скульптури високого рівня.

Найбільш поширеним сюжетом було зображення воєначальників та різних можновладців скитського суспільства. В скульптурі майже не відчувається вплив грецького мистецтва, що, певно, пояснюється особливим значенням цих пам'яток в ідеології скитів.

Скитська скульптура була поширена в степах Східньої Європи від Прикубання до Нижнього Подунав'я з VI по III ст. до Христа.

Серед кращих зразків цих творів за своїми художніми ознаками і завершеністю стилю виділяється статуя, знайдена автором при розкопках кургану поблизу села Нововасилівка Снігурівського району на Миколаївщині (мал. 3). Колись статуя вінчала вершину кургану і була поставлена на кам'яний фундамент. Із плити місцевого вапняку довжиною трохи більше двох метрів в натуральний зріст зроблена фігура скитського воєначальника. Фігура вражає чіткістю і виразністю деталей. Об'ємно виділена велика голова, яка плавню переходить в плечі і руки, притиснуті до грудей. Пальці рук чітко окреслені. Короткі ноги розставлені. Оголений фал. Майстер зумів підкреслити немолоде мужнє обличчя воїна, передати риси обличчя: в задумі округлі очі, ледве

Скитська кам'яна баба.
Stone woman ("baba").

відкритий рот, густа борода і вуса, що звисають.

На голові у воїна шолом. Він одягнений в панцир із опліччям, на ногах короткі чоботи із застібками, а на шиї масивна гривна. В правій руці воїн тримає ритон. На талії зображено бойовий пояс, а до нього навскіс підвішений акінак. На лівому стегні зображена ритуальна чаша і сагайдак, а на правому — сокира і піхва для меча.

Відчутне прагнення майстра до реальної передачі форм людського тіла в поєднанні зі своєрідною стилізацією. Портретність, певно, не має значення, перемагає стремління створити образ могутнього воєначальника з ритоном і гривною — символом влади.

Ця статуя за набором предметів озброєння і одягу не має собі рівних серед подібних пам'яток. Вона є найбільш досконалою монументальною скульптурою древньої Скитії.

Скитська скульптура становить окремий художній стиль у стародавньому образотворчому мистецтві.

Після скитів (майже на 1000 років) звичай виготовлення статуї на честь померлого воїна зник у кочовиків. Відновився він тільки на початку XII століття у тюрськомовного кочового народу — половців, які вперше з'явилися на Русі в середині XI століття, витіснивши з причорноморських степів своїх попередників — торків. Перший напад половців на Київську Русь датується 1055 роком: "И бысть с того времени великий плач в земле Русской" — розповідає літопис про це лихоліття.

Київська Русь, ведучи тривалу боротьбу з половцями, по суті захищала тогочасну Західню Європу від навали кочовиків.

Як народ половці не збереглись, але лишили в наших степах, так само як і їх попередники, — поховання. На могилах вони ставили досить ретельно оброблені кам'яні статуї. Кам'яні баби, безумовно,

ЖУРАВКА

Коли весною зацвіте
трава в палаючих серпанках —
в степ на курган крутий іде
старенька, зморена журавка.

В далеких обр'ях плывуть
біляві марева туманів,
а їй здається, ніби йдуть
сини — журавлики кохані.

Стомили крилонька вони,
в курган лягли спочить од грому,
та вірить мати, що сини
колись повернуться додому.

Туман, як болі давніх ран,
літами журно пропливає.
А мати ходить на курган,
синів ще й досі виглядає.

мали культове призначення. У кочовиків мистецтво було тісно пов'язане з релігією. Важливим елементом релігійного поховання була скульптура.

Дотримуючись культу предків, половці розставили по степу скульптурні портрети померлих. Половецькі кам'яні баби зображають і чоловіків, і жінок, причому різного віку. Кам'яні баби відтворювали здебільшого образи представників верхівки половецького суспільства. Вони мають виражені тюрксько-монгольські риси: широке обличчя, вузькі очі, тонкі вуса.

Чимало половецьких скульптур виконано в реалістичній манері з деякими елементами стилізації. На цих фігурах детально відтворюється тюркський одяг. Елементи одягу збігаються з тими, що їх знаходять археологи в половецьких похованнях XII—XIII століть. Надзвичайно цікаво також, що вони збігаються з окремими елементами сучасного одягу народів тюркського походження — бурятів, киргизів, казахів, монголів.

У всіх скульптурах — і чоловічих і жіночих — нейретьельніше оброблені голова і тулуб. Ноги намічались лише контурно. Чоловіки, як правило, були зображені зі зброєю, а жінки — з багатими прикрасами. Майже два століття панували в південоруських степах половці. Довго стояли в степах мовчазні і загадкові статуї аж до татаро-монгольської навали. Вони знищили половецькі кам'яні скульптури, розпошивши половецьке населення; частина половців

втекла до Угорщини, друга — лишилась у східноєвропейських степах, потрапивши під владу монгольських ханів.

...Колись українські степи були усіяні давніми могилами, залишеними племенами і народами різних часів. "Диким полем" називали ці степи у середньовіччі, після того, як розлилася на них кривава хвиля монголо-татарського нашествия. І, здавалося, знесла все живе.

Але життя в степах не припинялося ніколи. Не було повного запустіння. Невтомна праця місцевого населення відроджувала край, повертала до життя землі. А численні степові могили ховали і зберігали у своїх глибинах сліди бурхливого життя тих народів, що промайнули над степом.

Прошли шляхами гураґанними,
Звели із попелу життя.
А степ все світиться курганами
Й не дозволяє забуття.
(Б. Мозолевський).

* Курган — поховальна споруда у вигляді земляного насипу, під яким знаходилась могила. Цей термін прийнятий у науковій літературі. На Україні, в народі, кургани називають могилами.

* В науковій і художній літературі всі антропоморфні стели незалежно від статі зображеної людини ще називають кам'яними бабами.

OUR LIFE

Monthly, published by Ukrainian National Women's League of America

---

VOL. LII

MAY 1996

Editor: TAMARA STADNYCHENKO

GREETINGS TO ALL PARTICIPANTS OF THE XXIVth CONVENTION OF THE UNWLA

MODERNIST AND FEMINIST DISCOURSES AND THEIR CULTURAL RECEPTION IN UKRAINE AN INTERVIEW WITH SOLOMEA PAVLYCHKO

by KSENYA KIEBUZINSKI

Solomea Pavlychko

Photo:Tania D'avignon

Please tell us a little more about what you hope to cover in your course, "Modernism, Feminism and Their Reception in Twentieth Century Ukrainian Literature."

On the one hand, this course will cover Ukrainian literature from the end of the 19th century to the present day — the entire 20th century in chronological order. On the other hand, it will not cover all literature written in the 20th century. That is not my objective. The focus of the course will be on several key problems of Ukrainian literature within this time frame. Among these is the problem of modernism, which I understand as an eminent need for the modernization of culture, discourse, styles and language of the arts and criticism. Modernization has been unsuccessful in Ukrainian literature — even today, modernism exists on the margins of culture while cultural discourse in Ukraine is dominated by "narodnytstvo" and populism. Another focus of the course will be feminism. Modernism and feminism have always been marginalized phenomena in Ukrainian culture. Their audiences were, for the most part, not simply readers, but men of letters who held to non-modernist, non-feminist viewpoints which were canonized and which dominated over others. It is exactly these same non-modernist, non-feminist views and discourses which dominate Ukrainian culture today.

What kind of preconceptions do you expect students to bring into your course?

I suppose that students will be surprised that a developed feminist current existed in Ukrainian literature. Students and even serious scholars often see Ukrainian literature as a literature that never had any serious conflicts or struggles, in which a younger generation of writers took over the traditions of an older one and in which certain tendencies and traditions were developed and enriched from generation to another. I see, and want to show in my course, the irreconcilable conflicts between various authors and generations and between male and female writers. I want to enliven Ukrainian literature so that students will see that it was dramatic not only in a political sense, but in an internal psychological sense. It is a literature that should not be oversimplified by literary historians.

When did feminist discourse develop in Ukraine?

Feminist discourse began to develop with the publication of Natalia Kobryn'ska's and Olena Pchilka's first narratives and with their almanac *Pershyi vinok*, during the 1880's. It did not become truly interesting until a decade later, when Kobyl'ian'ska published her feminist short stories and novels which by 1903 were all but condemned as pornography by Ukraine's chief populist critic and ideologist, Serhii Iefremov. Equally interesting is the feminist discourse of Lesia Ukrainka. In the course, however, I will also analyze anti-feminist discourse. Virginia Woolf once said that the reaction to a woman's voice is no less interesting than the voice itself. Accordingly, the reaction of such key figures as Franko or Stefanyk as well as the anti-feminism or misogyny of Khvylovyi, Pidmohyl'nyi, Semenko or Sosiura will be addressed.

Who were first feminists, women and men, and by whom were they influenced?

As I have already mentioned, Natalia Kobryn'ska, Olena Pchilka, Lesia Ukrainka, Ol'ha Kobyl'ian'ska. Those who influenced them is a vast subject. I will only say that the influence came from the West and includes, above all, John Stuart Mill and Henrik Ibsen. Paradoxically, Nietzsche, though a known misogynist, also played a role in this. Ol'ha Kobyl'ian'ska's heroes were strong Nietzschean women and weak, feeble and spineless men.

Did the first published women writers turn to literature as a tool for social reform? And which literary genres were most effective for expressing a feminist perspective?

Literature was never the means for any one thing, and the more so for women. Women were concerned with socialism, but the question of nationalism was no less acute. The most pressing question, however, was individualism as it related to a woman's freedom to

choose and her own sexuality (especially with regard to Kobyl'ian'ska).

Genre did not play a role. All genres were represented including short stories, poetry, drama, novels, and essays.

How have women been traditionally depicted in works of fiction?

On this subject, which one can recast as "male writings about women," it would be worthwhile to write an entire book. Two traditional readings exist. The first is Woman as a positive heroine, a non-descript, second-rate person who creates a background for the activities and life of men. The other reading is Woman as object of violence. Archetypal of this is Storozhenko's historical account of Marko Proklyaty (Marko the Damned) in which the main hero — a cossack — simply chops off women's heads. An object of violence, the raped woman appears in a great number of works by the most contemporary Ukrainian prose writers.

In your article "Between Feminism and Nationalism: New Women's Groups in Ukraine," you mention the ancient cult of Berehynia — the main goddess of home coziness, the cult of the mother (keeper of the family and nation) and the cult of the child. Do you think that today's women are still held up to the codes of this cult?

As concerns the cult of Berehynia today, it is certainly the principal ideology of the majority of women's organizations and of the state as a whole. A number of commissions and institutions dealing with women's issues — specifically maternity and family — exist in state structures and in parliament. It is officially assumed that a woman will be above all a mother, a housewife and a guardian of the family. Exactly the same opinions are held by a nationally conscious section of the Ukrainian population, including intellectuals. I find this particularly sad. The very existence of this cult tells us much about the conservative nature of Ukrainian society.

What can you tell us about contemporary Ukrainian women writers, literary scholars, critical theorists, and publishers? Do you see influences of feminism in their work?

For the most part, Ukrainian women writers are not feminists. They either remain within the parameters of the cult of Berehynia, extolling their motherhood or their devoted and faithful love for their husbands; or they take up a masculine pose, renouncing their womanhood, longing to be "strong", almost *macho*, equals of men. Symptomatically, the brightest literary figure of the sixties, Lina Kostenko, was not and is not a feminist, and remains outside the feminist discourse. But I can name several contemporary critics and writers for whom feminism is important, among them, Oksana Zabuzhko, the author of *Pol'ove doslidzhennia z ukrain'skoho seksu* (Field Research in Ukrainian Sexuality, 1995).

Which feminist thought has most influenced them? American? English? French? Russian? Are these works available in Ukrainian?

American and French feminisms have been most influential. There is, for example, Simone de Beauvoir, whose book *The Second Sex* laid down the intellectual foundations of postwar feminism. It is only recently that this work has finally been published in Ukrainian by the publishing house Osnovy with which I actively collaborate. In the near future, they are supposed to issue Kate Millet's *Sexual Politics*.

Does women's studies exist as a separate scholarly discipline?

Women's studies as a scholarly discipline does not exist at all in Ukraine. I have heard nothing about courses in the field. The upper stratum of the Ukrainian academy (faculty deans, directors of academic institutes and departments, professorial administrators), which is made up almost exclusively of men well advanced in age, does everything in order that such a discipline and its courses do not come into being. Although I expect that this will change in the near future. Among students in my area of speciality — comparative literature — there is great interest in feminist research.

What about the existence of a women's press?

A women's press does exist in Ukraine, but it generally has an anti-women's quality. Women's publications most often feature articles about sex, provide cooking recipes and sewing patterns, and print some amorphous political articles and programs. They don't even mention anything about political, economic, or social discrimination against women in Ukraine, ignoring, for example, official statistics that show women earn less than men for the same work, that there are no women in government, but that 90% of milkers and swineherds in collective farms are women. Although great in number, the women's press in Ukraine is at present simply deficient.

You played an important role in the early foundation of Rukh, as well as in the Women's Community of Rukh. What can you tell us about your experiences with this group? What about your own work and projects as they relate to feminism and publishing?

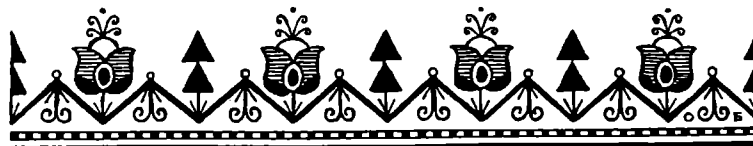
I was truly very interested in the women's movement from about 1989 to 1991. I even drafted the first

statute and program for the Women's Community of Rukh. They were very feminist-oriented texts. Later I left this organization, above all, because all my time is devoured by scholarly projects, teaching, and my work for the publishing house Osnovy where I am head of the editorial committee. Nonetheless, I regularly collect material about the women's movement in Ukraine, in general anything that pertains to the women's question. At least once a year, I write an article on this topic. In January, Cambridge University Press published the book *Women in Russia and Ukraine*, edited by Rosalind Marsh, which includes my essay about feminism in post-communist Ukraine. Next year, the same press is going to publish *Post-Soviet Women: From the Baltic to Central Asia*, edited by Mary Buckley. The book will include my article "Progress on Hold: The Conservative Faces of Women in Ukraine." These articles have a more political than literary focus, yet this is my secondary (but not second-rate) interest. My first and favorite field of interest is literature. My most recent book, *Dyskurs modernizmu v ukrain'skii literaturi* (Modernist Discourse in Ukrainian Literature), in which I have devoted a long chapter to feminism, has not yet been published.

Dr. Solomea Pavlychko is a Senior Research Fellow at the Department of Literary Theory, Institute of Literature, Academy of Sciences of Ukraine. She studied English and French languages and literatures at Kyiv University, and completed her graduate work there in American and Western European literature (1984). She has published articles on American and English literature and feminism in Ukrainian scholarship and culture. In addition, Dr. Pavlychko has written several monographs in the fields of American, English, and Ukrainian literature, and has translated into Ukrainian works by William Golding and D.H. Lawrence. This summer she will be teaching a course entitled "Modernism, Feminism and Their Reception in Twentieth Century Ukrainian Literature," as part of the 1996 Harvard Ukrainian Summer Institute. Writers from the 1920's, 1940's and 1960's through the present will be examined, with a focus on the issues of sexuality, individualism, Europeanness, intellectualism and formalism.

Ksenya Klebuzinski is an associate of the Ukrainian Research Institute at Harvard University and a doctoral candidate in French Literature at Brandeis University.

DOVZHENKO'S (1894—1956) WOMEN AND WAR

An Analysis of Olexander Dovzhenko's "Notebooks" (1941—1946)

by Dr. HÉLÈNE TURKEWICZ-SANKO

John Carroll University

"The most terrible thing during the retreat was the women's crying. When I think of that retreat now, I see endless roads, and countless villages, and everywhere the unspeakable crying of women. Ukraine wept".

O. Dovzhenko, *Notebooks* (1942)

Earth, Dovzhenko's 1930 cinematographic production, presents images of men and women caught in the midst of change; however, during the most crucial years of World War II, Dovzhenko thinks especially of women, his main preoccupation, as he himself notes in the first pages of his diary of 1941: "A great and unusual theme: the Ukrainian women and the war". In fact, his *Notebooks* of the years 1941—1946 represent the views of a writer and filmmaker who is assigned to the front as a newspaper correspondent, and who never ceases to see the world around him with the eyes of an artist and a poet. The pages of his *Notebooks* offer the reader a vision of the universe at its worst — at war — and, in the midst of it, the women.

In his *Notebooks* Dovzhenko records people's reactions to the war. The author's personal views on women include three types: Mother, Wife, and Sister. Being a man of his times, he is prepared to praise the ordinary woman as well the famous heroine of Ukraine's past. He mentions, side by side, the exploits of Hanna Koshova, who is recognized by the Socialist Labor Party for her work in the sugar fields, and famous heroines such as Yaroslavna, a woman from the medieval *Tale of Prince Ihor*, or *Katerina*, the female character of the poem by the XIX-th century poet Taras Shevchenko. The common bond between these women is their tears.

It is the men who fight wars. But even in the most dislocating moments of the battle, men are in some kind of communication with an immediate superior and they are kept in touch with the military corps through a chain of command. Women are not for they are isolated and thus doubly victimized. In his *Notebooks* of 1941, Dovzhenko sets out to consider the fate of the woman and to be her voice. His hasty notes are like sketches for a complete work dedicated to Her as Mother, Wife and Sister, themes which haunt him. The filmmaker in Dovzhenko presents possible frames for his next movie about the war, yet, in 1946, his intent is clearly not to show its horrors, but to show the magnitude of invincible human strength and beauty:

In art, war must be shown by war of beauty, keeping in mind the nobility of personal human actions in wartime. Any other depiction of war would be senseless. This is a paradox, one of the greatest paradoxes in human history.

Notebooks (1946):145

The first type of woman Dovzhenko portrays is the Mother. The woman who inspires him throughout his work is his own mother. Dovzhenko, in his *Autobiography* and his *Notebooks* reiterates how much she inspired his artistic productions. She taught him how to render the most difficult moment in one's life, the moment of parting or leave-taking. In times of war, parting can be brought to its most sublime level. Dovzhenko calls parting his "stepmother"!

In all my films there is parting. The heroes say good-bye as they rush off somewhere far away, on to a different life, unknown but alluring. To keep their hearts from breaking they say good-bye hastily and carelessly without looking back. It's the ones who stay behind who cry...In my films the image of my mother has overshadowed the few other women characters. *Autobiography* p. 1

In his 1946 *Notebooks* he reiterates:

In all my films there are scenes of leave-taking. Husbands say good-bye to their wives, sons to their fathers. They say good-bye and cry or choke back the tears and wave a hand and look back at the cottage for the last time. There must be something profoundly Ukrainian in this artistic motif, something determined by the historical destiny of the nation. Songs of farewell...Separation is our stepmother. She has been living in our house for a long, long time, and no one, apparently, can drive her out, lull her to sleep, or steal her away. The basic motif of our folk songs is grief. This is the motif of separation [...]

Parting however, does not inspire Dovzhenko to portray women as weak characters crying for their loved one. Indeed, they cry because they are all too human. However, their tears are the source of their strength to survive under the worst conditions. They are defenseless victims caught in the politics of the military men, but their spirit is invincible. Nothing in the women's education or formal instruction has prepared them to defend themselves, yet Dovzhenko sees the women's determination drenched in tears as the greatest weapon and greatest wonder of human experience and it is this

vital energy that defenseless women display in the most crucial circumstances that he tries to capture in his *Notebooks* for a possible movie about "The Ukrainian Woman and The War."

Dovzhenko jots down details for scenes depicting the Mother who remains alone in her village house. She knows that her son may never come back, and thus she expresses her sorrow for the young life wasted. We hear her say, "Where are your young years?" She also anticipates a very lonely death for herself: "Who will close my eyes?" But there is more than words can say. She does not lament on her life, but laments the break in the continuity of communal life. Not only will she die alone, but there will be no wedding and no child-bearing wife for her son, nor will there be the presence of grandchildren. Indeed, this woman will die a very lonely death, yet her sorrow is much greater than life. She feels the loss of an invisible link between her, her community and the land where she was born. In her desperation, the thought of other women sharing the same pain and sorrow gives her the inner strength to go on with life: a sort of mystic sisterhood unites her to other mothers. And it is this hidden energy that Dovzhenko tries to capture in his notes. It is as if mothers were sending secret unrecorded messages to one another saying, "Take care of my son as I will take care of yours."

Dovzhenko wants to portray this sublime moment with scenes where a woman claims that the soldiers she welcomed into her cottage are her own sons. He brings the scene to an ultimate peak with a dialogue during which someone in the village denounces her and testifies that her sons are at the front, or dead!

Two wounded soldiers soaked in blood, crawled through meadows and gardens to an old woman's house to find cover and get a drink of water. There they stayed. The old woman fed them, bathed their wounds, and bandaged them from the shirt she was saving for her death bed. Neighbors would come...[...]

...
— "Who are these men?"
— "My sons."
— "You're lying!"
— "How can I be lying? Aren't these the two I sent off to the Red Army? Don't touch them! They're my children."
— "Is she your mother?"
— "Yes, it's true. She's our own mother."
— "You're lying, commissar!"
... The woman stood in front of the two soldiers, protecting them.
— "I won't let you, you cutthroats! Neighbors, these are my children, my sons! Why are you silent? Tell them!...I beg you!"
— "She is lying. Her sons are at the front." *Notebooks* (1942)

Dovzhenko immediately adds another line as an echo to this script: "She is lying. Her sons died in 1919." This brings back to mind casualties of World War I; history repeats itself. Twenty years earlier, another generation of young men died and the woman is probably a survivor of World War I, living alone, perhaps, and yet she feels the same bond with younger mothers whose sons were fighting World War II. The noble gesture freezes: it becomes timeless! Later, the same year, Dovzhenko relates another story which brings the motherly compassion to a universal level: the men do not even speak her native tongue! "...the wounded men were not her sons because they couldn't speak Ukrainian!" *Notebooks* (1942)

To Dovzhenko, the poet and artist, such behavior represents the sublime "Mother's love" and the genius of "Ukrainian motherhood." He also sketches another frame for a movie which will exult mother love: she brings food to the prisoners of war in a barbed-wire camp at the risk of being shot. These prisoners are complete strangers to her, but the invisible bond between mothers energizes her again. As giver of life, she values life to the end. In her gesture, she displays confidence that somewhere, some other woman, a mother like she, is bringing food to her own sons. Dovzhenko remembers such a woman in Aunt Ulyana and Levko's wife.

What do they speak about beside the barbed wire? About Levko's wife. Her corpse lies a little way off with a pot of potatoes and a bit of bread and salt pork that the poor woman was taking to the hungry prisoners on "that land of ours that is not ours." *Notebooks* (1942)

Suddenly the vision of mothers vanishes into the picture of a Mother of all the sons who went to war. And whenever she sees a young soldier in uniform, she sees her own son and he mystically becomes her own flesh and blood simply because he is fighting. She will go to extremes to help and protect. She becomes the Mother who embodies the mythical image of the Motherland. She remains the keeper of the fire of her home which is symbolic of her nurturing of the ties of the present generations to the past and the future generations. Whenever Dovzhenko thinks of a dead Mother, he portrays her in her cottage where everything is destroyed except the chimney.

An old woman lay next to a shattered stove. God knows whether shot or mortally confused. She was as neat in death as she was in life. She died beside the stove where she had labored for half a century. Even in the last moments of her life she was probably cooking for the soldiers. She had small hands with long delicate fingers. She had pressed her fists to the dirty floor, making it

look cleaner and warmer in the snow. Whole books of thoughts, scores of the saddest music were concealed in the wrinkles around her eyes. Who was she? She was our dead mother. *Notebooks* (1942)

Dovzhenko cannot help but admire how women are capable of transcending their own pain and concentrating their efforts to value lives that can do more than they. The most striking example is recorded in the *Notebooks* of 1941 where women ask their own soldiers to shoot at them so that they can be saved and carry on with their mandate:

[The enemy soldiers]... covered their infamous advance with our people — old men, women and children. Our machine guns fell silent. Then in a terrible silence women's voices...: "Shoot at us! Don't spare us!... Save yourselves and our Ukraine, our martyred Mother!" *Notebooks* (1941)

A second type of woman joins the Mother in her fight for life: the Wife. She is strong and productive; therefore the enemy will use her as a slave. What is her lot? The inevitable is rape. Dovzhenko records many scenes of rape.

She was resisting with her last ounce of strength. She was almost naked. She was under the rapist, and still he couldn't take her. Then he shot her in the head with his pistol and raped her dead body. *Notebooks* (1941)

... By evening Sanya's hair has turned gray. She lies naked on her torn clothes, wet, bathed in a cold sweat, looking like a marble statue on her own gravestone. She thinks she is dead. *Notebooks* (1942)

Another most impressively solemn frame describes women by the Dnipro River. In most artistic productions, water has traditionally been associated with life. Here the women are confronted with death. "Near Zaporizhzhya [they] sent naked women to the Dnipro for water so that our side wouldn't shoot." *Notebooks* (1941) In other notes the filmmaker captures scenes where women are made to entertain the invaders; in defiance, they sing a Spring song that proclaims rebirth and hope: "All the mountains are turning green." *Notebooks* (1942) Some women dare the enemy with words that will resound for centuries as a curse; words that only an invincible spirit could have uttered: "Do you call this war? It's not war; it's the immorality and decline of your people. Shoot me, hang me, the devil take you!" *Notebooks* (1942)

A third woman, the Sister (or Beloved), joins the Wife and the Mother. She will be deported to enemy land. With her, we enter the world of Dovzhenko the poet. Inspired by the landscape, the fauna, the flora and Ukrainian folk songs, he develops his own metaphor to describe the deportation.

Fifty thousand of our girls and young women have been deported ... for agricultural work and for servicing slave laborers from France, Italy, and other occupied countries in bordellos. I wept when I read this. The trains were brimfull with our slave girls. They traveled the length of Ukraine day and night...and long keys of cranes called in the night sky... *Notebooks* (1942)

For Dovzhenko the artist and the poet, this Woman is "the blooming flower of the land;" she embodies the Spring; she perfumes the air; her smile brings joy and hope. How can she remain unprotected? What will happen to her? Dovzhenko enters the mind of the Father or Brother who wonders whether she will be safe. Will she be like Kravchyna's daughter taken into captivity, raped and mutilated? And, if found again, what will they say to her? Dovzhenko composes a moving dialogue between Father and Daughter during which he cares for her as for a wilted plant he must bring back to life.

— "They have humiliated me."
— "My dear, all war is humiliation."
— "I am disgusting and dirty."
— "You are beautiful, like this shattered church. Like these ruins. They are disgusting and beautiful at the same time."
— "I am mutilated."
— "The whole country is mutilated. How are you better?"
[...]
— "Who will take me now?"
— "If no one takes you, it will only be because there's no one left." *Notebooks* (1945)

Dovzhenko ventures to examine the young girl's reaction to war and he reserves one of the most beautiful pages of his *Notebooks* to the character of Sanya, the girl who begs the soldier "to take her and deprive her of her virginity." He is not a hero. In fact, he is retreating! But she wants him regardless because she anticipates that her beauty will be "wasted" anyway in the hands of the invaders. The filmmaker describes the camera shots.

Describe the bed. how she undressed. How she smelled of lovage. How they were wonder-struck with each other. How they gazed at each other with eyes wide open the entire night. How they found something strange and enchanting in each other, how their timidity passed, how they both felt love, pride and gentle gratitude. At times it seemed to them that they had known each other since childhood...

This love scene between two strangers is filled with emotion and tears. These are the tears of joy; the souls are pure and their gift of themselves is holy as they participate in the mystery of life. The last words exchanged at the end of their brief encounter provide the second

poetic and possibly most moving dialogue of all Dovzhenko's notes.

...Tell me that I am beautiful. My love. Why are you crying? No, I'm not crying. These are just tears. I feel fine with you. I'm happy. Now I am a woman. What is your name? Vasyl. Vasyl, mine is Sanya... They part before dawn in the cool dew of the orchard. *Notebooks* (1942)

Dovzhenko reserves a third poetic and moving page for the young girl. Dated May 12, 1946, the passage begins with the words "I had a dream" and presents three girls holding scythes; soon these girls symbolize the unfulfilled women whose lives were cut short by the war just as the stalks of grain were cut short from the earth that produced them. A few days later, on May 25, 1946 Dovzhenko makes another entry: now these three young maidens have become three widows harnessed to a plow. Dovzhenko draws his powerful images from the earth and the cycle of seasons. His descriptions are in a style almost reminiscent of biblical verses.

I had a dream. Golden rye in the field wherever the eye looks. And a sky more blue and vivid than anything in real life. These were the skies and plains of Ukraine. In front amidst the rye stood three beautiful girls holding scythes. They were wearing clothes that are no longer worn. And they were weeping silently. The skies, the field of grain, the sun, and the burning tears of three unfulfilled women. *Notebooks* (1946)

There is power in numbers; "three" is reminiscent of the three basic elements of life on earth: air, fire and water. These were the three elements worshiped in pre-Christian times. Three is also reminiscent of the Trinity of the Christian religions: Father, Son and Holy Spirit. In Dovzhenko's scenario, renewal is metaphorically symbolized by three women. The background is the earth. They are not angels, they are human beings, and they are "weeping silently." Tears are very powerful, and there is no doubt that Dovzhenko — the artist and poet — wanted to use weeping in his movie about Women and Wars." There are too many references to weeping and tears in his *Notebooks* to think otherwise. It is necessary to see people cry. And most of all, we need to weep with them; otherwise we will not change the cause of their weeping. By crying, we will not allow suffering to go on. Michelangelo's *Pieta* which Dovzhenko never mentions by name but portrays through the Mother, calls for solidarity. The Mother says, "Weep with me so that it will not happen to your child." Great works of art (sculptures and paintings), of music, and pieces of literature invite people to weep. Dovzhenko as filmmaker wished for a movie that would move people and make them cry with his Ukrainian women: the Mother, the Wife and the Sister.

In conclusion, Dovzhenko, in his *Notebooks*, left sketches of statuesque images of women confronted with War. Dovzhenko's intent is clearly to show women's strength, courage, determination, invincible spirit and role during the fight and in the rebirth of any country. In fact, he himself states in his notes of August 15, 1945, that he does not belong to Ukraine alone:

As an artist, I belong to and serve all mankind. My art is universal. I shall live with goodness and love for mankind in my heart. *Notebooks* (1945)

However, in the Ukrainian setting, he portrays women as responsible for the rebirth of the land and its people and he realizes that she remains the unsung hero. He undertakes to recognize her and place her on a long overdue pedestal, and he suggests a new agenda for her.

Eternal glory to you, Aunt Yavdokha Pylypenko. You didn't have any pretty shoes or expensive perfumes...silks or hats...You didn't travel... You didn't have the time. You were busy like a bee...until the enemy killed you. But men...will bow to your beauty, my dear mother, my Ukrainian woman...We'll kiss your hands and dress you in fine clothes. We'll send you to the best schools, so that your beauty may be enhanced by knowledge and nobility of spirit. We'll see that all the tenderness inherent in your nature is brought out. *Notebooks* (1942)

As a man of the XXth century, Dovzhenko leaves in his *Notebooks* a legacy worth re-examining for the XXI-st century. In view of all the wars still being fought today, it is worth re-reading his diaries and especially his entries about women and their weeping, because Dovzhenko — the filmmaker — must have felt the power of tears. As a native of a country that has suffered so many wars and man-made famines, he must have felt that Ukraine was also blessed with a grace of tears which empowers her. Is it possible that through the depiction of "Women and War," the Ukrainian filmmaker wanted to promote peace?

Bibliography

- Dictionnaire de spiritualité ascétique et mystique*. Paris: Beauchesne, 1957.
- Carynnyk, Marco. *Alexander Dovzhenko: The Poet as Filmmaker*. Cambridge, MA: The MIT Press, 1973.
- Dovzhenko, Oleksandr. *Zacharovana Desna: Kinopovist'*. Kyiv: Molod', 1976.
- Kepley, Vance. In *The Service of the State: The Cinema of Alexander Dovzhenko*. Madison, WI.: The University of Wisconsin Press, 1986.
- Mayne, Judith. "Soviet Film Montage and the Woman Question." *Camera Obscura: A Journal of Feminism and Film Theory* (1989) Jan. v 19:25-52.

ANOTHER HEADACHE?

by IHOR MAGUN, M.D., F.A.C.P.

Headaches are a very common daily occurrence. They may be quite uncomfortable, disabling and frequently cause anxiety in all of us. This common frequency is partially due to the rich nerve supply to the head. Any mechanism of stretching, inflammation or changes in the nerve endings, both outside and inside the cranium, can produce pain.

Probably the most frequently encountered headache is the tension headache. This can occur daily and usually begins in the early afternoon or evening and increases in intensity as the day progresses. The pain is steady, can begin in any area of the head and can grip the entire head "in a vise". There are usually no associated symptoms such as nausea, vomiting or sensitivity to light. The tension headache tends to occur more frequently in women than men and can begin after significant tension and anxiety-producing situations or as a result of improper posture leading to sustained muscle contraction.

The most common treatment for this type of headache is aspirin. Chronic tension headaches are occasionally treated with biofeedback or with antidepressants or anti-anxiety agents.

Classic migraine headaches usually have associated antecedent neurological symptoms such as visual changes, flashing lights or strange numbness sensations. These symptoms usually disappear before the headache actually begins. The headache is unilateral, usually on the side opposite of where the neurological symptoms occur. Migraine headaches are accompanied by nausea, vomiting, light sensitivity, sensitivity to noise and a general feeling of illness. Four to six hours is the typical duration of a migraine headache, but it can last up to one or more days. Afterwards, there is a characteristic feeling of exhaustion, with tenderness of the scalp at the headache site. Fortunately, in most people these headaches rarely occur more than once a month and no more than four or five times a year.

Common migraine headaches do not have any neurological symptoms. These headaches usually begin unilaterally and can be associated with nausea and vomiting. Migraine headaches usually run in families, affect

women more often than men and are characteristically precipitated by specific factors such as menstrual periods, stress or certain foods such as red wine, cheeses, chocolates or nuts.

The best treatment for the migraine is primary prevention. This may be in the form of avoiding foods or situations that can bring on a migraine headache or by the use of prescription pharmacologic prophylaxes like beta blockers, calcium channel blockers or new medications like Imitrex, by injection or tablet form. Acute attacks respond to potent analgesic agents.

Cluster headaches produce a rapid onset of severe pain lasting from thirty minutes to two hours. They can occur several times daily and characteristically begin behind the eye and then spread to the forehead. Cluster headaches occur more often in men than women, typically in the spring and fall. There are no systemic symptoms such as nausea or vomiting. The headache disappears just as abruptly as it arises. Treatment is usually not necessary since the attack is over by the time an analgesic agent becomes effective.

A sudden bleed in the brain may also produce a severe sudden headache followed by a chronic persistent headache and neck stiffness. This is due to the inflammation of the membranes of the brain by blood. This hemorrhage is usually referred to as a subarachnoid hemorrhage and is treated surgically.

Hypertensive headaches occur only in patients with very severe hypertension — usually when there is very poor medical control. They occur in the early morning and characteristically produce a throbbing sensation in the back of the head. These headaches respond to treatment for hypertension.

Sinus headaches are, in fact, mostly vascular or tension headaches. True sinus headaches are usually dull and achy and are worsened by head movement. The condition usually improves with decongestants.

There are numerous causes for headaches and, at times, they can occur in combination. It is important to discuss persistent, frequent or severe headaches with your physician. Advances in treatment have been exceptional and may significantly improve your daily life.

НАШЕ ХАРЧУВАННЯ

Травень — теплий, весняний місяць, який приносить бабусям і мамам багато радості, але й праці: "Що я спечу на перше Св. Причасття моєї внучки?", або "Вже не знаю, що я спекла б на іменини мого сина чи доньки", бо ж є Юрія й Ірини.

Хочемо допомогти і подаємо приписи на декілька тортів.

"ПЕРФЕКТНИЙ" ШОКОЛЯДОВИЙ ТОРТ

Корж:

- 1 горнятка какао (несолодкого)
- 2 горнятка кип'ячої води
- 2 3/4 горнятка пересіяного борошна (муки)
- 2 ложечки соди до печення
- 1/2 ложечки порошку до печення
- 1/2 фунта солодкого масла кімнатної температури
- 2 1/2 горнятка цукру
- 4 яєць
- 1 1/2 ложечки ванільового екстракту

До перекладення:

- 1 горнятко вершків (heavy cream)
- 1/4 цукрової мучки
- 1 ложечка ванільового екстракту

Склиця:

- 8 унцій шоколяду (semisweet chocolate chips)
- 1/2 горнятка вершків (heavy cream)
- 1 коробка — 8 унцій вбитого масла (whipped butter)
- 3 ложки цукрової мучки

В мисці змішати какао з водою, вживаючи дротяний вбивач, щоб маса була гладка. Зовсім вистудити. Змішати пересіяну муку зі содою і порошком до печення. У великій мисці вбити електричним збивачем масло, цукор, яйця і ванілію (5 хвилин). До того вбивати на меншій швидкості по 1/4 частині муку на чергу з какао, починаючи і закінчуючи мукою.

В добре натовщених двох тортівницях (10 1/2 інча в промірі) накласти по половині маси, вигладити верх і пекти 30 хвилин в температурі 350°, щоб верх був сухий і під дотиком не западався. Залишити на дні тортівниці протягом 10 хвилин. Перекинути на дротяні ґрати.

Приготовити склицю. В ринці змішати шоколяд, масло і вершки, гріти мішаючи, щоб маса була суцільною. Зняти з вогню і додати цукрову мучку. Змішати і перекласти до мисочки, яку вкласти до миски з льодом. Мішати, щоб згусло.

Маса: вбити вершки з цукром і ванілією. Перекласти перерізані коржі. Зверху смарувати склицею, а також боки.

ТОРТ ДИПЛОМАТІВ

- 2 слоїки (12 унцій) помаранчевої мармеляди
- 9 унцій бісквітів (бішкoptів) — Lady fingers
- 1 горнятко вершків (heavy cream)
- 2/3 горнятка рому (rum)

В мисочці змішати помаранчеву мармеляду з 1/3 горнятка рому. 1/4 тієї маси залишити і вкласти до холодильника.

Бішкoptи розділити вздовж на половинки і скроплювати залишеним ромом. Дно тортівниці вилжити бішкoptами (сухою частиною вниз), насмарувати 3-ма ложками мармеляди. Берг тортівниці обкласти вертикально бішкoptами сухою частиною ззовні. Тоді наперемін укладати бішкoptи і смарувати мармелядою. Зверху мають бути бішкoptи.

Накрити торт алюмінійовим папером і вкласти до холодильника на ніч. Перед поданням накласти зверху залишену мармеляду і прибрати "розетами" з вбитих вершків, до яких вживати т. зв. "pastry tube № 5" або зроблену з паперу тубку.

ТОРТ З МАЛИНОВИМ АБО ПОЛУНИЧНИМ КРЕМОМ

- 6 білків кімнатної температури
- 2 горнятка пересіяного борошна (муки) і 1/2 ложечки порошку до печення
- 1 1/3 горнятка цукру
- 6 жовтків
- 2 1/2 ложки цитринового соку
- 2 1/2 ложки втертої цитринової шкурки
- 2 3/4 горнятка вершків
- 1/2 горнятка цукрової мучки
- 1 1/2 слоїка (12 унцій) малинового або полуничного джему (strawberry)
- 3/4 горнятка дрібно посічених пістаціо або мигдалю

У великій мисці вбити білки, додаючи потроху 1/2 горнятка цукру. В другій мисці вбити жовтки з рештою цукру на ясновжвий колір. Потроху всипати муку з порошком до печення. Додати цитриновий сік і шкурку і вбивати ще 1 хвилину.

Вливати вбиті жовтки до піни, щоб була суцільна маса.

Влити тісто до двох натовщених тортівниць (10 інчів у промірі) і пекти 30 хвилин в температурі 350°, щоб коржі легко зарум'янилися. Вийнявши, залишити кілька хвилин і перекласти на дротяні ґрати. Зовсім зимні коржі перекладати масою. Для цього вбити вершки з цукром і вкласти на хвилину до холодильника. Коржі перерізати. Кожний смарувати джемом і накладати вбиті вершки. Закінчити коржем, перерізаною стороною вниз. Зверху і на боки накласти декоративно решту вбитих вершків і посипати горіхами.

ЗАМОВЛЯЙТЕ!

Союз Українок Америки має невелику кількість примірників книжки Наталії Чапленко "Українські назви з куховарства й харчування". Ціна одного примірника — 10 дол. Просимо робити замовлення. Відділи одержують 30% знижки.

ХРОНІКА ОКРУГ

ОКРУГА ПІВНІЧНОГО НЬЮ-ЙОРКУ ХРОНІКА ЗА 1995 РІК

Відділ	Рік засн.	Місц.	Членок	Голова
46-ий	1967	Рочестер	20	Надя Трач
47-ий	1952	Рочестер	75	Марія Лілак
49-ий	1933	Баффало	37	Уляна Лоза
68-ий	1957	Сиракюзі	15	Фалина Войтович
97-ий	1968	Баффало	19	Наталка Сантарсієро
120-ий	1982	Рочестер	15	Ірена Грасман

До 21 травня 1995 р. Округу очолювала Марія Крамарчук, від 21 травня — Марта Стасюк. Округа налічує 6 відділів і має 192 членки. З рамени СУА до СФУЖО входять Ірина Руснак, референтка мистецтва, і Марія Крамарчук, членка Статутної комісії.

21 травня 1995 р. відбувся Окружний з'їзд в місті Баффало. У присутності запрошеного громадянства відсвятковано 45-ліття Округи та 70-ліття СУА. Головну Управу репрезентувала голова СУА Анна Кравчук, перша заступниця голови Ольга Тритяк та вільна членка Управи Софія Геврик. Уступаючій та доволітній голові Округи Марії Крамарчук голова СУА Анна Кравчук із зворушливими словами подяки і признання за працю вручила грамоту Головної Управи.

На заклик Головної Управи проведено конкурс для дітей та молоді на тему "Родина'94". Голова Округи Марія Крамарчук присвятила багато часу і грошей, щоб придбати фінансову допомогу від організацій, підприємств і громадян. На ту ціль зібрано 925 дол. Вислано листи подяки, цим займалася виховна референтка Леся Телега. Проведено збірку оголошень до конвенційної книжки в Рочестері під зарядом заступниці голови Марії Крамарчук. Зібрано 2,050 дол. В Баффало займалася цією збіркою голова Округи, тут зібрано 295 дол. Всі відділи Округи вив'язалися із своїх фінансових обов'язків супроти Централі.

Тому що в Окрузі нема пресової референтки, хроніку упорядкувала голова Округи на підставі присланих хронік 46-го, 47-го, 49-го, 97-го і 120-го Відділів, але тільки на підставі річного звіту 68-го Відділу.

46-ИЙ ВІДДІЛ У РОЧЕСТЕРІ

Відділ заснований в 1967 році і сьогодні нараховує 20 членок. Членки беруть активну участь в житті американської громади і стараються подавати інформації про Україну, її історію, культуру та потреби нашої молоді держави. Робимо це різними публічними виступами і листуванням. Цього року ми зорганізували так звані "Українські дні": один в державному коледжі в Бракпорті, що знаходиться коло Рочестеру, і другий в одній рочестерській школі. Там ми влаштували виставку українських книжок, вирізок з газет про Україну, показували, як вишивати українські взори, як писати писанки, приготували наші національні страви та співали наших пісень.

Голова Відділу виготовила матеріали для навчання історії України в середніх школах. Для учнів в американських середніх школах Рочестерської округи Надя Трач провела іспит з української мови. Учні, котрі успішно здали цей державний іспит отримали 3 кредити із знання чужої мови, що їм потрібні для диплому.

На допомогу бідним людям і дітям в Україні ми виспали до Чернівців і Харкова чотири пакки, в яких був одяг, ліки, вітаміни і приладдя для школярів і отримали від них листовну подяку.

Щоб придбати фонди на наші проекти, членки Відділу спекли традиційне різдвяне і великоднє печиво, зробили різдвяні прикраси з пшениці і соломи (дідухи, кошики і віночки).

Наш Відділ співпрацював з двома місцевими відділами СУА, співпрацював в Окрузі та виконав усі фінансові обов'язки супроти Централі СУА, Музею і "Нашого Життя". Голова є членом Окружної Управи та виконує функції музейно-мистецької референтки, ще одна членка є вільною членкою Управи.

З нагоди XXIV Конвенції СУА вислано привіт зі світлою до конвенційної книжки, членки Відділу також брали участь у придбанні реклам до конвенційної книжки.

47-ИЙ ВІДДІЛ У РОЧЕСТЕРІ

Відділ нараховує 75 членок, крім голови до Окружної Управи належать 2 членки. Членство вив'язалося із передплатами за журнал "Наше Життя", крім того оплачували передплату за журнал в Україну, Німеччину та Аргентину. Кореспонденційна секретарка Ірина Руснак згадала, що є в постійному письмовому контакті зі Союзом Українок у Чернівцях та Івано-Франківському. Вона є авторкою праці "Історія 47-го Відділу за останніх 43 роки".

Суспільна опіка займалася висилкою пачок. До Бразилії вислано 3 пакки. Діти в Чернівцях та Івано-Франківському завдяки жертвам наших членок одержали дві пакки солодощів на суму 116 дол. Сім спонсорів (4 членки Відділу і 3 нечленки) оплачували стипендії студентам в Аргентині, пожертвувавши 1,930 дол., а цим займається референтка стипендій.

Господарські референтки пожертвували із своєї каси 100 дол. на Світовий з'їзд жінок у Пекіні, а також 200 дол. до 10-ліття чорнобильської катастрофи. До Конвенційного Комітету переслано 980 дол. із проведеної збірки для привітів та реклам.

У березні 1995 р. мистецько-музейна референтура приготувала для ширшого громадянства милу імпрезу, а саме доповідь із прозірками проф. Зенона Еліїва "Писанка — символ України". Прелегентка представила і розказала про його професійні досягнення як графіка-кольориста та про його доволітні студії над дослідженням феномену української писанки. Відчитано поезію "Писанка". Вечір закінчено кавою та солодким.

При 47-му Відділі існує гурток книголюбів та гурток любителів мистецтва. При Осередку Української Спадщини проваджено крамничку "Мозаїка". Постійна виставка української народної ноші, пригтовлена членками 47-го Відділу, міститься у вестибюлі церкви св. Йосафата. Іванна Мартинець працює для Українського Музею в Нью-Йорку, збирає пожертви для нього, відділ є п'ятикратним меценатом Музею.

Відчитано доповіді: "Дівич-вечір" (І. Руснак), "У спогадах і образах" (О. Червінська), гуморески "Старокрайова медицина" (М. Лілак), "Сон" (П. Мартинець), доповідь "Україна в цікавих фактах" (Т. Шутер), спогади про Головного Командира Тараса Чупринку (І. Руснак). На цих сходинах, присвячених УПА, 3 членки Відділу, котрі були учасницями УПА, — Катерина Лялюк, Ольга Червінська та Марія Вергун — були відзначені китицями квітів. Відділ спонсорував імпрезу для громадянства Рочестеру — монтаж

з творів Лесі Українки у виконанні акторів з України Світлани Ватаманюк та Богдана Ступки.

Ірина Руснак та Марія Крамарчук брали участь у загальних зборах СФУЖО в Торонті.

Клуб бізнесменів та професіоналістів у Рочестері відзначив Іванку Мартинець Жінкою Року.

У грудні були ширші сходи, присвячені 20-літтю з дня смерті св. п. Олени Лотоцької. З цієї нагоди Марія Крамарчук розповіла про цю шляхетну жінку. В грудні відбулася також толока — приготування печива до передріздвяної продажі. Всі ми стараємося працювати спільно та наполегливо.

49-ИЙ ВІДДІЛ У БАФФАЛО

Відділ нараховує 37 членок. Крім голови, до Окружної Управи належать 2 членки. На придбання фондів Відділ влаштував продаж великоднього печива і писанок та продаж печива перед Різдом. У жовтні влаштовано полуденок-обід для ширшого громадянства, дохід з якого в сумі 500 дол. призначено на допомогу українським дітям-сиротам в Україні. 49-ий Відділ бере участь в засіданнях американської організації "Генеральна Федерація Жіночих Клубів".

Написано та вислано до конвенційної книжки коротку історію 49-го Відділу. Відзначено 9-ту річницю чорнобильської катастрофи, на сходах Ярослава Борачок прочитала вірш "Чорнобильська молитва".

Членки Відділу брали участь у різних громадських святах, як, наприклад, 40-ліття Українського Дому "Дніпро", "Українському дні", спонсорованому місцевим Відділом УККА, в 48-ій конвенції Українсько-Американських Ветеранів.

У серпні членки та їхні родини і запрошені гості зібралися у домі Стефи Осадци, щоби провести час у відпруженні і товариській атмосфері.

Референтури суспільної опіки Відділ не має.

Членки взяли численну участь в Окружному з'їзді, а також допомогли його влаштувати. Разом з Округом відсвятковано 70-ліття СВА і 40-ліття Округу Північного Нью-Йорку.

Стипендійна референтура від членок та громадянства збрала 3,205 дол. Відділ є спонсором однієї стипендіятки.

68-ИЙ ВІДДІЛ У СИРАКЮЗАХ

Відділ налічує 15 членок. Відбув 4 ширші сходи. Придбав 2 стипендії на суму 600 дол., а також дав 100 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя"

97-ИЙ ВІДДІЛ У БАФФАЛО

До Окружної Управи, крім голови, належать 2 членки, а голова також виконує обов'язки скарбнички. Відділ налічує 19 членок. Відбув 5 ширших сходи з пересічною участю 13 членок.

Як член баффалівської Федерації жіночих Клубів, у березні брав участь у "Дні Федерації". Членки пропагують українську справу в американській громаді.

21 травня в Баффало відбувся Окружний з'їзд. Разом із 49-им Відділом організовано святкування 70-ліття СВА і 40-ліття Окружної Управи ювілейним обідом та короткою програмою. Громада численно прийшла на наше свято. При цій нагоді Округа відзначила довголітню працю Марії Крамарчук, яка передала головування Марті Стасюк.

Для придбання фондів влаштовано традиційний "гараж сейл". До конвенційної книжки зібрано оголошень на 290 дол.

11 жовтня Відділ спонсорував виступ Богдана Ступки і Світлани Ватаманюк, акторів з України, в п'єсі Джорджа Бернарда Шов "Любий баламут". Після вистави союзники гостили громаду чаєм і солодким, а також возили наших гостей показати околиці Баффало та Ніагара Фолс.

З початком грудня завершили свою союзницьку працю товариською різдвяною зустріччю в церковній залі. Відбувся обмін різдвяними подарунками. Дуже весело провели вечір з родинами, співаючи колядки.

120-ИЙ ВІДДІЛ У РОЧЕСТЕРІ

До Окружної Управи, крім голови належать, 3 членки. Відділ нараховує 15 членок, відбув одне засідання Управи та 9 ширших сходи. Членки Відділу цікавляться українською вишивкою. Щоб розширити свої знання про неї, запросили Іванку Мартинець, яка провадила з ними курс вишивання. Відбуто 2 рази толоку. Членки завзято взялися до печення смачних солодошів, щоб мати гарний заробіток. Перед Різдвяними святами проведено печення традиційного медівника.

Відділ опікується і взірцево провадить дитячу світличку, яка нараховує 24 дітей. Зорганізовано дитячу маскарду, свято св. Миколая, День Матері, Ялинку та градацію. На Великдень діти приготували традиційні кошечки з пасочками та носили їх святити.

Голова Відділу Ірина Грасман останні 4 роки їздить 85 миль до Ніагари університету та провадить курс писання писанок, а також вчить писання писанок у Рочестер Скул Систем Бовсіс і в цей спосіб поширює українську культуру та традиції.

Марта Стасюк,
голова Округу Північного
Нью-Йорку.

ПРОСИМО РЕФЕРЕНТОК ВІДДІЛІВ, ОКРУГ ТА ДОПИСУВАЧІВ ДО НАШОГО ЖУРНАЛУ ПРИСИЛАТИ МАТЕРІЯЛИ — ЗВІТИ, ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ВІДБУТІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ, ДОПИСИ З РІЗНИХ НАГОД — НЕ ПІЗНІШЕ, НІЖ МІСЯЦЬ ПІСЛЯ ВІДБУТОЇ ІМПРЕЗИ.

СПІЗНЕНИЙ ДОПИС ТА ЧАС НА ЙОГО ПРИГОТУВАННЯ ДО ДРУКУ СТВОРЮЮТЬ СИТУАЦІЮ, В ЯКІЙ ДОПИС ВТРАЧАЄ АКТУАЛЬНІСТЬ.

РЕДАКЦІЯ.

ДОПИСИ ОКРУГ І ВІДДІЛІВ

Пам'ятник на могилі Катерини і Михайла Сороків у Львові. Світлив Юрій Навроцький.
Monument at the gravesite of Kateryna and Mykhailo Soroka. Lviv. Photo by Yurii Nawrocky.

"СВЯТО ГЕРОЇНЬ" В ОКРУЗІ НЬЮ-ЙОРК

Вже кілька років Округна Управа СУА спільно з Об'єднанням Жінок ОЧСУ влаштовують "Свято героїнь". 18 лютого знову відбулася святкова програма з цієї нагоди. Марія Лозинська, голова ОЖ ОЧСУ, привітала численню зібрану публіку від обох організацій, підкресливши героїстство української жінки та його значення в історії українського народу. Встановленням з місць присутні вшанували наших героїнь.

Голова Округної Управи СУА Надя Савчук, яка вела святкову програму, до головного слова попросила відому і шановану письменницю Уляну Старосольську-Любович і подала коротко її життєпис, розповіла про журналістичну працю у Львові і в ЗСА та про її письменницьку діяльність. Її оповідання друкувалися в журналах та збірниках в діаспорі і в Україні. Книжка "Розкажу вам про Казахстан" здобула літературну нагороду ім. Івана Франка. У. Любович є членом Міжнародного ПЕН-Клубу, а недавно прийнята до Спілки письменників України.

У. Любович у своєму слові зазначила, чому лютий є місяцем героїнь, бо в лютому загинули Ольга Басараб і Олена Теліга. Свій виступ вона присвятила Катрусі Зарицькій, дочці В. з Софійовських і М. Зарицьких. В середній школі вчилася в Тернополі, а від 5-ої класи в гімназії СС. Василіянок у Львові, де її

батько вчив математику. Від нього Катруся перейняла математичні здібності. Мала вона теж талант до вивчення мов. Вступила до Пласту і з тих саме часів У. Любович її добре пам'ятає.

У Пласті молодь виховувалася під кличем вірності Богові і Батьківщині. Крім того фізична заправка у співдружності була підготовкою для Катрусі в її дальшій діяльності. Тоді вона створила конспіративну групу "Юнацтво". Катруся склала матуру в 1932 р. і почала студії у Львівській Політехніці. Продовжувала свою працю для підготовки юнацтва до підпільної діяльності ОУН.

На третьому році студій її заарештували у зв'язку з вбивством польського міністра Перацького. Відбувся суд у Варшаві. У повідомленнях навіть поляки писали про гідну пошту двох підсудних жінок — Дарії Гнатківської і Катрусі Зарицької. На допитах перейшли вони тортури, з яких опис пам'ятає доповідачка — про прив'язану без руху Катрусю, по якій повзали щурі. Присуд — 8 років тюрми.

Саме в тюремній каплиці побачили вперше одне одного Катруся і Михайло Сорока, якого заарештували за нелегальний перехід кордону зі Закарпаття. В 1939 р. Сороку транспортували, мабуть, до Берези Картузької, але вибух війни і прихід Червоної Армії

"визволили" Сороку, який поїхав до Львова, де вже була Катруся. Повінчалися в церкві св. Юра. Їхнє щастя було коротким, бо вже в 1941 році арештували Катрусю і в "Бригідках" вона народила сина. Завдяки інтервенції проф. Кирила Студинського, тодішнього депутата Верховної Ради, батькам Катрусі дозволили забрати дитину.

Під час німецької окупації Катруся закінчила студії і мала сина біля себе. Не кидає праці в ОУН і УПА, очолює Український Червоний Хрест і стає зв'язковою ген. Тараса Чупринки. Вона відзначалася непересічною відвагою у небезпечних ситуаціях. Люди, з якими працювала, описують її як веселу, уважну до думок інших і велику оптимістку. Її вдача допомогла їй пережити роки ув'язнення. В 1947 р. біля Ходорова, оточена енкаведистами, в критичній ситуації приймає отруту. Її відрядували і на допитах пережила жахливі тортури. Засудили її на 25 років ув'язнення. Перебула 20 років у Владимирській тюрмі.

Надія Світлична розказувала, що впродовж кількох років Катрусю можна було бачити у вікні пральні, де працювала, і в'язні різних національностей мовчки вітали її, а сторожі ніби того не бачили. В'язні мали до неї особливу повагу за її гідну поставу. На питання, що дає їй силу заховати надлюдську гідність у нелюдських умовах, відповідала: "За мною стоїть Україна". Після 20-ти років перевезли її в Мордовію, звідки писала мамі: "Бачу зелене листя і чую голос пташок". В Мордовії десь був її чоловік, який помер в 1971 р., але Катрусі не дозволили провести його на вічний спочинок.

Коли Катрусю звільнили, не дозволили їй повернутися до Львова. Жила вона разом з Дарією Гусяк у Волочиську, де обробляли город, читали, вишивали і часом Катруся нишком їздила до Львова до батьків і сина Богдана.

29 серпня 1986 р. Катруся заснула навіки. Спрвадили також тіло М. Сороки і тепер спочивають разом на Личаківському цвинтарі, на могилі яких поставили пам'ятник і прикрасили квітами.

Закінчуючи свій виступ У. Старосольська запитала, чи то все, що ми повинні зробити? Чи тільки згадувати? Ми в боргу перед нашими героїнями. Ворог нищив наш народ, старався виробити почуття меншевартості, але наш народ міцний і він живе!

Рани треба гоїти, а те, що було посіяне в ненависті — лікувати любов'ю і терпеливістю. Того вимагає від нас Батьківщина. Скажімо собі, що житимемо і діятимемо із свідомістю, що "за нами стоїть Україна".

Так про Катрусю Зарицьку могла говорити тільки Уляна Старосольська, яка її знала, з нею товаришувала і сама пережила страхіття більшовицького терору.

В мистецькій програмі виступила відома нашій публіці Лариса Магун-Гурин, співачка-сопрано, яка виконала пісні "Княжна" Т. Шевченка, муз. Степового, і "Не співайте мені тої пісні" Лесі Українки, муз. Д. Січинського.

Молода Оксана Ціш, яка кілька років тому прибула з України деклямувала поезії Василя Симоненка і Василя Стуса. На закінчення Лариса Гурин відспівала пісні: "Айстри" О. Олесья, муз. М. Лисенка, "Любіть Україну" В. Сосюри, муз. М. Фоменка й "Жита" О. Олесья, муз. Гнатишина.

Володимир Ткаченко, композитор, випускник Київської консерваторії, своїм ніжним супроводом на фортепіані додавав відповідного настрою.

Відспіванням гимну "Ще не вмерла Україна" завершилося вшанування українських жінок-героїнь.

Христя Навроцька.

З'їзд ДІТРОЙТСЬКОЇ ОКРУЖНОЇ УПРАВИ СУА

Окружна Управа СУА в Дітройті відбула свій річний окружний з'їзд 2 березня 1996 року. Наша Округа тепер має 12 відділів, які прислали делегаток на з'їзд. Голова Окружної Управи Ліда Колодчин відкрила з'їзд і привітала присутніх. Спільною молитвою і гимном СУА започатковано ділові наради. Головою президії вибрано Марту Квітковську, а секретаркою — Олену Панчак. Як і в минулому році, замість відчитувати цілий протокол з попереднього з'їзду, окрема комісія під головуванням Дарії Конюх переглянула його і ствердила, що протокол був дуже точний. З'їзд прийняв оплесками.

Слідували звіти референток і екзекутиви. Відтак голови відділів звітували про свою працю. Наталія

Гевко, голова контрольної комісії, подала внесок на уділення абсолюторії уступаючій Управі, що делегатки прийняли оплесками.

Номінаційна комісія подала список кандидаток до нової Управи, який прийнято одностайно. До нової Управи ввійшли — Екзекутива: Квітка Іваницька — голова, Марта Йованович — перша заступниця голови, Оля Лісківська-Морген — друга заступниця голови, Марта Квітковська — третя заступниця голови, Ольга Ласка — протоколярна секретарка, Марія Лісовська — кореспонденційна секретарка (україномовна), Ірина Прийма — кореспонденційна секретарка (англомовна), Марта Шехович — скарбничка, Надія Денисенко — фінансова секретарка.

Референтки: Христина Гнатчук — культурно-освітня, Мирослава Цап, Анна Мацілінська й Ірина Тарнавська — суспільної опіки, Ксеня Антипів — пресова (україномовна), Ольга Лісківська-Морген і Соня Гейзен — зв'язків, Романа Тобіянська й Оксана Гудз — виховні, Анет Стадник — стипендійна, Олена Панчак і Христина Козак — мистецькі, Ліда Колодчин — домівки, Дарія Конюх — архівар.

Контрольна комісія: Вася Гординська, Олександра Лятишевська, Марсі Хом'як.

На внесок Марти Василькевич, голови 76-го Відділу, з'їзд надав почесне головство дитройтської Окружної Управи Лідії Колодчин за її довголітню працю для добра СУА.

Дарія Конюх від імени тричленної Комісії ухвал зложила побажання нововибраній Управі і відчитала запропоновані ухвали:

Посилити приєднання нових членок, зокрема із новоприбулих з України.

Відсвяткувати 125-річчя з дня народження Лесі

Українки та відзначити вклад визначних українських жінок в історію і культуру України.

Продовжувати курси українського народного мистецтва.

Організувати нові світлички.

Зміцнити стипендійну акцію в Україні.

Підтримувати фонд Медичної Допомоги Дітям Чорнобиля та включитися в загальногромадську акцію відзначення 10-ліття Чорнобильської трагедії.

Підтримувати зв'язок з жіночими організаціями в Україні і в цілому світі.

З'їзд схвалив усі ухвали. Спільною молитвою закінчено наради.

Наш цьогорічний окружний з'їзд відбувся під кличем "Дорогу молодим"! Майже половину постів у новій Управі перебрала молодша генерація з головою Управи на чолі.

Ксеня Антипів.

пресова референтка Дітройтської Окружної Управи.

З ДІЯЛЬНОСТІ 33-ГО ВІДДІЛУ СУА В КЛІВЛЕНДІ

Цікавою і різноманітною була діяльність 33-го Відділу СУА ім. Лесі Українки в Клівленді, Огайо, за перший квартал цього року. Наприклад, 21 лютого в ресторані "Олд кантрі буфет" зібралися членки СУА з Клівленду і околиць, аби привітати почесну членку Юлю Тарнавську з її 90-річчям. У своєму привітальному слові голова Відділу Міля Русин, звертаючись до ювілятки, сказала: "Впродовж Вашої довголітньої приналежності до організації, Ви працювали на різних постах — у тому числі, будучи в управі Відділу, були його головою, а також членкою окружної управи. Своєю самовідданною і багатогранною діяльністю Ви робили добро не лише для нашого Відділу, але і для цілої нашої організації, за що Вам, пані Юліє, належить велике признание і глибока вдячність. Прийміть від нас усіх найщиріші побажання та всього найкращого! Хай Всевишній і надалі щедро обдарує Вас своїми великими ласками! На мної та благодійні літа, дорога і вельмишановна ювілятко!"

З приводу 20-ліття смерті видатного письменника і фейлетоніста Миколи Понеділка, в домівці СУА 3 березня відбувся вечір, який відкрила голова Міля Русин. Програму вечора підготувала культосвітня референтка Олена Хміляк. У програмі Люба Мичковська розповіла про літературну діяльність Миколи Понеділка, а Олена Хміляк награла касетку з мистецьким читанням письменника. Вечір був закінчений стрілецькими піснями. Господарська референтура подбала про вгощення присутніх.

33-ій Відділ СУА. Зліва: Міля Русин, Юля Тарнавська, Марія Нич, Іванка Шкарупа.
UNWLA Branch 33. From left: Milla Rusyn, Julia Tarnawska, Maria Nych, Ivanna Shkarupa.

28 березня в тому ж ресторані "Олд кантрі буфет" членки Відділу вшанували свою довголітню Лесю Волошин з нагоди її 80-ліття. Ще вдома, на Батьківщині, вона була союзнякою, членом управи, активно і віддано працюючи для своєї організації.

Олена Мовчан,
пресова референтка.

21-ИЙ ВІДДІЛ ВІДЗНАЧАЄ СВОЄ 65-РІЧЧЯ

21-ий Відділ США в Брукліні, Нью-Йорк, — найстарша організація в нашій громаді: 20 жовтня минулого року ми відзначили 65-ліття своєї праці. Імпреза відбулася у великій залі школи при церкві Св. Духа, де після Служби Божої, відправленої в наміренні членства, зібралися наші союзнянки й запрошені гості, які засіли до святочних столів.

Свято відкрила голова Відділу Емілія Ройовська. Вона привітала присутніх і в короткому слові згадала засновниць Відділу і тих, які відійшли від нас. Відтак о. монс. Юрій Бінковський провів молитву. Після вшанування хвилиною мовчанки пам'яті померлих членок, молодеча група у складі О. Ройовської, Х. Бартошевич, Ю. Тиханської, Н. Ройовської, Л. Бартошевич і К. Ройовської під керівництвом Лінди Ларсон відспівали пісню "Україно". Відтак Е. Ройовська попросила до дальшого ведення програми культурно-освітню референтку Марію Рейнарович, яка надала слово колишній голові Відділу Марії Михайлів.

Розповівши про працю Відділу, членки якого завжди достосовувалися до обставин і потреб часу, М. Рейнарович підкреслила, що від заснування Відділу нашими посестрами-піонерками в 1930 році, ми старалися зберігати українську ідентичність, мову, культуру. Допомога рідному краю стала головним нашим завданням.

За час свого існування Управа і членство влаштували різні імпрези, свята, концерти, віча, забави, вечори, зустрічі з письменниками не тільки для себе, але й для ширшого громадянства. Для збільшення фондів на суспільну опіку, яку два роки очолювала референтка Ірена Кордуба, влаштували збірки під церквою, різдвяні та великодні базари. З придбаних фондів жертвували на народні цілі в краю та на поселеннях. Багато років висипали пакунки і гроші до сиротинця в Бразилії, до Австрії, Югославії, а

останніми роками також дітям, потерпілим від чорнобильської катастрофи. В обороні нашого поневоленого народу членки Відділу брали участь в усіх запланованих маніфестаціях і протестах. Висилали декларації з підписами громадян до президента, senatorів, конгресменів.

Від 1944 року членки постійно передплачують журнал "Наше Життя". Від заснування Союзом України Америки Українського Музею в Нью-Йорку наш Відділ став його членом — потрібним меценатом. Відділ видав три ювілейні книжки. Наша праця неодноразово була відзначена грамотою Головної Управи. А недавно ми дістали грамоту признання від Стипендійної Акції. Наш Відділ діє згідно зі Статутом США, виконує всі директиви Головної Управи. Делегатки 21-го Відділу брали участь у конвенціях США.

Після доповіді молодеча група відспівала "Зоре моя вечірняя" і "Тихо над річкою". Відтак виступив Павло Данилів зі "Стежками дитинства" — сольо у супроводі бандури, а також читав гуморески.

Під час обіду М. Рейнарович представила гостей і делегаток 1-го, 35-го, 64-го, 72-го, 82-го та 83-го Відділів і відчитала привіти від 89-го і 119-го Відділів. Усні привіти склали д-р Осип Данко від Українського Музею, Лідія Магун від 1-го Відділу, Петро Терещецький від українських американських ветеранів, найстарша членством і віком Катерина Врубель.

Окружну Управу від імени голови Наді Савчук репрезентувала Лідія Закревська і передала грамоту признання на руки голови Відділу.

Під час програми неодноразово виступав вокальний ансамбль Олі і Ярослава Косівих.

Свято закрила голова Відділу Е. Ройовська, яка щиро подякувала виконавцям за активну участь і всім учасникам. На закінчення о. монс. Ю. Бінковський провів молитву.

АМЕРИКАНСЬКІ ДІТИ ЗНАЮТЬ ПРО ЧОРНОБИЛЬ

Міська бібліотека в Кліфтоні, Н.-Дж., має обладнане приміщення для вжитку організацій. Там є габльотки, таблиці для вішання образів чи інформацій. Приміром, 70-ий Відділ США влаштував у бібліотеці мистецькі виставки, висвітлював фільми ("Україна — край і люди", "Голод-33"). Цього року в квітні скористалася з приміщення Дарка Софія Фарміґа, вчителька мистецтва у народних школах чч. 11, 15, 16 у Кліфтоні.

У педагогічній праці з дітворою, під час лекцій рисунків, кераміки, дерев'яних споруд, Дарка Фарміґа показала дітям красу українського народного мистецтва. Діти відтворили зразки писанок, розмалювали паперові тарілки гуцульськими і трипільськими взорами, майстрували у дереві, коли вчилися про скульптора Олександра Архипенка. Усі ці праці своїх учнів вчителька виставила на виставці у бібліотеці.

Дарка Софія Фарміґа розповіла учням і відвіду-

вачам про жахливу нуклеарну катастрофу, опустошені села, заражені землі, хворих людей. Своєю розповідь вона підкріпила статтями і статистичними даними. Позичила у Фондації "Допомога дітям Чорнобиля" рисунки дітей з України, які пережили цю страшну катастрофу.

Автори малюнків у віці 11-14 років — юні очевидці, свідомі нещастя, що навістило їх Батьківщину, родину — представили образно свої переживання. Хочеться назвати теми малюнків: "Мирний атом" — у колі композиція, де зображені хворі люди, засмучена жінка з дитиною, хрести, звалища, а над усім тим нависла нуклеарна хмара; лелеки, що розпростерли крила біля зруйнованого гнізда; малий хлопчина зі зляканим личком на фоні зруйнованих будинків.

Директори і учителі публічних шкіл оцінили виховний і інформаційний проєкт учительки Д. Фарміги, а українська громада рада, що серед нас виросла молода ідейна і творча людина.

Мама Дарки, Оля Путикевич, — активна членка 70-го Відділу СУА.

Ірена Чайківська.

* * *

Існують різні величини виміру в житті. Хтось вимірює зроблену роботу маковими зернятками, а хтось надмірними величинами, такими як правда, життя, смерть, любов...

Як виміряти силу людських почуттів?

Мистецька виставка, організована вчителькою Дарією Фармігою, зворушила мене.

Скільки любови, виrozumіння, терпеливості треба було вкласти в дитячі душі, щоб здійснити цю виставку.

А скільки роздумів викликали малюнки дітей з двох світів: очевидців чорнобильської біди і дітей США!

Кажуть, можна робити справи для людей і для Бога. Це виставка зроблена для нашої совісті!

Світлана Ватаманюк.

Київ.

НАМ ПИШУТЬ...

Шановна Пані Редактор!

Прочитавши в журналі "Наше Життя" за лютий допис Марії Зубрицької про виставу "Бояриня", яку ставив у Луцьку обласний театр, я нагадала, що маю світлинку з цієї вистави. В половині 30-их років у Луцьку ставив "Бояриню" театр Миколи Певного з великим успіхом. Головну роль грала Галя Крихівна. Вона живе донині, має приблизно 90 років. Мої батьки Марія та Михайло Лісовики були довголітніми працівниками цього театру. Хоча мені тяжко розлучатися з цими знімками, але я маю надію, що вони знайдуть відповідне місце в Музеї. Делучаю ще знимку театру, зроблену теж приблизно в 1933—1934 роках.

З пошаною

Галина Дмитревич.

Зворушені увагою і добротою вельмишановної Галини Дмитревич, щиро дякуємо за лист і можливість доповнити статтю д-р Марії Зубрицької архівними фотографіями, які передаємо Українському Музеєві в Нью-Йорку.

Редакція.

*Театр Миколи Певного в Луцьку на Волині приблизно 1933-34 рік.
Mykola Pevnyi Theater in Volyn'. c. 1933-1934.*

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛІВ

84-ИЙ ВІДДІЛ СУА ІМ. ОЛЕНИ СТЕПАНІВ У ЧІКАГО

Загальні збори 84-го Відділу СУА ім. Олени Степанів відбулися 3 березня. Головою зборів була Надія Хойнацька, секретаркою — Віра Боднарук. Представницею Окружної Управи була Марія Дорожинська.

Управу на 1996 рік перевибрано в такому складі: Марія Дорожинська — голова, Віра Боднарук — заступниця голови та імпрезова референтка, Марія Ріпецька — секретарка, Стефанія Шандра — скарбничка.

Референтки: суспільної опіки і стипендій — Володимира Демус, пресова — Оксана Мурська, культурно-освітня — Надія Хойнацька, господарська — Уляна Павлинська.

Контрольна комісія: Тетяна Шпур, Інна Момотюк.

Марія Ріпецька,
секретарка.

54-ИЙ ВІДДІЛ СУА ІМ. 500 ГЕРОЇНЬ У ВІЛМІНГТОНІ

Загальні збори 54-го Відділу СУА у Вілмінгтоні, Дел., відбулися в неділю, 21 січня ц. р. Головою зборів була Ірена Щерба, секретарювала — Софія Слюзар. Окружну Управу Філядельфії репрезентувала її голова Оксана Фаріон.

Управу на 1996 рік вибрано в такому складі: голова — Софія Слюзар, заступниця голови — д-р Ірена Столяр, секретарка — Марія Гавришук, скарбничка — Донна Дицьо-Сенінген.

Референтки: організаційна — Катерина Глинянська, культурно-освітня — Дарія Лиса, пресова — Ірена Щерба, зв'язків — Марія Пазуняк, суспільної опіки — Марія Коржевінська і д-р Ірена Столяр, господарські — Іванна Дицьо і Анна Зарицька.

Контрольна комісія: Ірена Щерба, Катерина Глинянська і Марія Пазуняк.

Ірена Щерба,
пресова референтка.

10-ИЙ ВІДДІЛ СУА ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Загальні збори 10-го Відділу у Філядельфії відбулися 18 лютого 1996 р. Окружну Управу репрезентували Тамара Рац і Марія Раковська.

Нову управу вибрано в такому складі: Галина Гомзяк — голова, Теодозія Гарасевич — заступниця голови, Анна Заброцька — секретарка, Галина Утриско — скарбничка.

Референтки: Олімпія Гайдучок — культурно-освітня, Наталія Мацьків — організаційна, Софія Коморовська — імпрезова і мистецька, Анна Кос — пресова, Ірена Козак і Анна Вомпель — господарські, Іванна Возна і Софія Косик — суспільної опіки.

Контрольна комісія: Анна Заброцька, Іванна Возна і Софія Коморовська.

Анна Кос,
пресова референтка.

34-ИЙ ВІДДІЛ СУА В КОГОВЗІ

Річні загальні збори 34-го Відділу СУА в Кошовзі, Нью-Йорк, відбулися 25 лютого. Головою зборів була Уляна Омецінська, секретаркою — Зеновія Білас.

До Управи Відділу на 1996 рік увійшли: голова — Марія Мацюк, заступниця голови — Уляна Омецінська, секретарка — Зеновія Білас, скарбничка — Катруся Берсиг'ян.

Референтки: культурно-освітня — Дарія Ракоча-О'Неіл, суспільної опіки — Ольга Ракоча, Христя Кифор, господарські — Кароліна Бездух, Софія Поповська, Варвара Ковальчук.

Контрольна комісія: голова — Стефанія Бачинська, членки — Наталія Стемська, Віра Гарбач. Вільна членка: Анна Гогоша.

Зеновія Білас,
секретарка.

66-ИЙ ВІДДІЛ СУА В НЬЮ-ГЕЙВЕНІ

Загальні збори 66-го Відділу СУА ім. Олени Кисілевської в Нью-Гейвені, Конн., відбулися 18 лютого. До президії зборів головою обрано Ірену Гриневиц, секретаркою — Олександрю Кизик. Присутньою на зборах була Люба Кінах, голова Окружної Управи.

Нову управу вибрано в такому складі: голова — Ірена Гладка, заступниця голови — Олександра Кизик, секретарка — Марія Висоцька, скарбничка — Ірена Мандич, рекордова скарбничка — Міля Іванів.

Референтки: культурно-освітня — Лідія Фіцалович, пресова — Віра Гусак, господарська — Ольга Посполіта, музейна — Віра Гусак, хронікар архіву — Ірена Мандич, суспільної опіки — Марія Кульчицька, організаційна — Орися Марків, стипендійна — Олександра Кизик.

Контрольна комісія: голова — Надія Микитей, членки — Ірена Гелюк, Інка Лодинська.

Віра Гусак,
пресова референтка

74-ИЙ ВІДДІЛ СУА ІМ. ОЛЕНИ ТЕЛІГИ В ЧІКАГО

Річні загальні збори 74-го Відділу СУА в Чикаго відбулися 6 березня 1996 року. Зборами проводила президія в складі: Ярослава Панчук — голова, Ярослава Головата — секретарка. Від Окружної Управи збори вітала її голова Анастасія Хариш.

До нової управи увійшли: Ірина Попович — голова, Ірина Гаджера — заступниця голови, Ярослава Головата — секретарка, Софія Дачишин — скарбничка.

Референтки: Лідія Голод — організаційна, Ярослава Панчук — культурно-освітня, Олександра Менцінська — мистецька, Міра Мацюрак — стипендійна, Галина Харук і Міра Мацюрак — суспільної опіки, Марія Турчин — господарська.

Контрольна комісія: Стефанія Іванчук — голова, Ольга Магур, Неля Бриджман — членки.

Ярослава Панчук.

108-ИЙ ВІДДІЛ СУА ІМ. ОЛЕНИ ЛОТОЦЬКОЇ В НЬЮ-ГЕЙВЕНІ

Загальні збори 108-го Відділу СУА ім. Олени Лотоцької в Нью-Гейвені, Коннектикат, відбулися в неділю, 2 березня. Присутньою на зборах була голова Округної Управи Округи Нова Англія Люба Кінах.

До нової управи Відділу увійшли: Христина Мельник і Христина Шелдон — співголови, Марія Антонишин — секретарка, Рома Гіна-Тібодо — скарбничка.

Референтки: Дизя Брочинська — організаційна, Геня Гарвій — виховна, Уляна Зінич — суспільної опіки, Надія Троян — пресова, Маріяна Мікоска — музейна, Анна Салемі — стипендійна.

Контрольна комісія: Марта Рудик, Ліда Хома, Надія Троян.

Надія Троян,
пресова референтка.

67-ИЙ ВІДДІЛ СУА У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Загальні збори 67-го Відділу СУА у Філядельфії відбулися 10 березня. Головою зборів була Вікторія Вакуловська, секретаркою — Оксана Команевська.

Нову управу на 1996 рік вибрано в такому складі: голова — Софія Геврик, заступниця — Ліда Бук, секретарка — Вікторія Вакуловська, скарбничка — Дарія Федак.

Референтки: імпрезова — Іванка Луцишин, пресова — Дзвінка Захарчук, суспільної опіки — Марія Захаріясевиц, культурно-освітня — Рената Голод, музейна — Марія Сверстюк, хронікарка — Адріяна Титла, крамнички — Оксана Мандибур.

Контрольна комісія: голова — Марта Шиприкевич, членки — Оксана Мандибур.

Номінаційна комісія: голова — Оксана Комановська, членки — Іванна Луцишин, Галина Бондаренко.

Вікторія Вакуловська,
секретарка.

93-ИЙ ВІДДІЛ СУА В ГАРТФОРДІ

Загальні збори 93-го Відділу СУА в Гартфорді, Коннектикат, відбулися 28 січня. Головою зборів була Ірина Остап'юк, секретаркою — Володимира Теслюк.

До Управи Відділу на 1996 р. увійшли: голова — Ярослава Кукіль, заступниця — Ірина Остап'юк, секретарка — Ірина Чайковська, скарбничка — Євгенія Ковальська.

Референтки: пресова — Володимира Теслюк, мистецька — Катря Гадзевич, суспільної опіки — Ірина Левська і Роза Воробель, зв'язків — Неллі Федеркевич, господарська — Мирослава Кузьо, стипендійна — Володимира Теслюк, музейна — Юлія Масник.

Контрольна комісія: Іванна Яцух, Юлія Масник і Неллі Федеркевич.

Ірина Чайковська,
секретарка.

22-ИЙ ВІДДІЛ СУА В ЧІКАГО

Загальні збори відбулися 18 лютого 1996 року. Зборами проводила президія у складі: Міра Ганкевич — голова, Лена Васюк — секретарка, від Округи вітала заступниця голови Олена Харкевич.

До нової управи увійшли: Люба Шеремета — голова, Іванна Горчинська, Олена Харкевич — заступниці голови, Софія Дідицька-Зазуляк — протоколярна секретарка, Дарія Менцінська — кореспонденційна і фінансова секретарка, Ольга Гаврилюк — скарбничка.

Референтки: Лена Басюк, Рома Турянська, Ольга Турчин — культурно-освітні, Галина Янчишин, Ярослава Фаріон — імпрезові, Марія Малецька — організаційна, Ольга Люшняк, Оксана Мельник — стипендійні, Мирослава Шевчик — пресова, Люба Шеремета — референт передплати "Наше Життя", Люся Самбірська — радієва, Іванна Горчинська — бібліотекарка і музейна, Олена Харкевич — архів, Анна Марчук, Стефанія Форович, Ярослава Іванишин — суспільної опіки, Бронислава Ковалевич, Валя Цурковська — господарські.

Контрольна комісія: Ольга Мартинюк, Надія Дзидзан, Юлія Назаревич, Іванна Припхан.

З нагоди загальних зборів управа Відділу відзначила почесним головством довголітню голову Відділу Ольгу Мартинюк.

Мирослава Шевчик,
пресова референтка 22-го Відділу СУА.

73-ИЙ ВІДДІЛ СУА В БРИДЖПОРТІ

Річні збори 73-го Відділу СУА в Бриджпорті, Коннектикат, відбулися 14 березня. Головою зборів була Ольга Сусла, секретаркою — Марія Сливінська.

До нової управи на 1996 рік увійшли: голова — Тамара Пеленська, заступниця голови — Марія Цап, секретарка — Марія Сливінська, скарбничка — Стефанія Бабій.

Референтки: культурно-освітня — Тамара Пеленська, суспільної опіки — Ярослава Ковач, пресові — Ольга Сусла (україномовна), Леся Вучек (англомовна), зв'язків — Юлія Бура, господарські — Надя Чубата і Ярослава Ковач.

Контрольна комісія: Дарія Стахів, Ольга Сусла.
Вільна членка: Стефанія Гавриляк.

Ольга Сусла,
пресова референтка.

28-ИЙ ВІДДІЛ СУА В НЬЮАРКУ

Загальні збори 28-го Відділу СУА в Ньюарку, Нью-Джерзі, відбулися 10-го березня.

Управу на 1996 рік вибрано в такому складі: голова — Таїса Богданська, заступниця голови — Марія Семанишин, секретарка — Емілія Онишкевич, скарбничка — Олександра Падковська.

Референтки: організаційна — Наталія Загайкевич, культурно-освітня — Марія Робак, суспільної опіки — Ольга Гнатик, Євгенія Ратич, Люба Турянська, господарські — Юстина Луків, Анна Мокринська, Параня Ляцко, імпрезові — Таїса Богданська, Лівія Дацківська.

Контрольна комісія: Надія Бігун, Зеновія Воробець, Євгенія Шпирка.

Емілія Онишкевич.

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "НАШОГО ЖИТТЯ"

Замість квітів на могилу нашого дорогого товариша з дитячих літ **бл. п. Івана Бриковича** складаємо **75.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя". Дружині Дзвінці та дітям покійного Христині і Маркові складаємо глибокі співчуття.

**Оксана Пакуш, Марійка Томоруг,
Дизя Брочинська.**

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Емілії Войнаровської і Теодозії Остап** складаю **50.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".

Міра Залуцька.

У світлу пам'ять дорогої сестри **св. п. Леонтини Говшовської** складаю **50.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя" через 82-ий Відділ СУА.

Іванна Салук.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Івана Жовківського**, тата нашої членки, складаємо **25.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".

**Управа і членки 106-го Відділу
СУА в Гартфордї.**

У світлу пам'ять дорогих батьків **св. п. Анелї і Григорія Бартошів** складаємо **50.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".

Стася і Оля.

Замість квітів на могилу **бл. п. Марії Радивил**, членки 74-го Відділу СУА в Чикаго, складаємо **25.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".

**Управа і членки 74-го Відділу СУА
в Чикаго.**

У світлу пам'ять моїх найдорожчих батьків **бл. п. Теодозія і Ростислави з Лемехів Гаецьких** складаю **30.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".

Тетяна Гаецька.

У пам'ять дорогої і незабутньої тітки **бл. п. Марії з Процишинів Посмітюх** складаємо **200.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя". Родині висловлюємо щирі співчуття.

Марія Пащин з родиною.

У світлу пам'ять моєї дорогої сестри **бл. п. Марії Гусаківської** складаю **20.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя" через 21-ий Відділ СУА.

Сестра Стефанія Мельник.

Вшановуючи пам'ять **бл. п. Стефана Савчука, Надї Данилюк, адвоката Романа Гуглевича, Михайла Юзенїва та Романа Гаецького** складаю **100.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".

Орися Салаяк.

Замість квітів на свіжу могилу **св. п. Зіни Раковської** складаю **10.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя" через 21-ий Відділ СУА.

Марія Рейнарович.

Замість квітів на могилу **бл. п. Романи Сушко-Овад** складаю **50.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя". Чоловікові покійної Ярославу, дочкам з родинами, сестрі Світланї з родиною висловлюю щирі співчуття.

Лїдія Боярська.

Замість квітів на могилу **бл. п. Зіни Раковської** складаю **10.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя". Родині покійної висловлюю щирі співчуття.

Зеновія Зарицька.

ПОЖЕРТВИ НА УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ
203 SECOND AVENUE
NEW YORK, NEW YORK 10003

ПОЖЕРТВИ ВІД 1 ДО 31 БЕРЕЗНЯ 1996 Р.

ТРИВАЛИЙ ФОНД

На Тривалий Фонд ім. Володимира і Анни Раків **10,000.00 дол.** зложили

Володимир і Анна Раки.

На Меморіальний Фонд ім. Миколи і Марії Стисловичів і Анни Байко **1,000.00 дол.** зложила

Оксана Байко.

У світлу пам'ять **бл. п. Стефанії Повалячек** на Меморіальний Фонд ім. Оленки Вірщук-Савицької **50.00 дол.** зложили

Остап і Зеновія Держків.

ДАТКИ

По 1,000.00 дол. — д-р Богдан і Іванна Целевичі, О. Темницькі/Nat West Bank;

750.00 дол. — Федеральна Кредитова Кооператива "Самопоміч" в Нью-Йорку для Museum Circle;

650.00 дол. — Орест і Лїдія Білоуси (IBM);

250.00 дол. — 93-й Відділ СУА;

200.00 дол. — Орест і Лїдія Глюти;

по 100.00 дол. — Оксана Рак, д-р Олег і д-р Рената Голод-Третяки;

75.00 дол. — д-р Осип Данко;

по 50.00 дол. — Марія Заяць, д-р Юлія і Мирослава Залізняка, Марія Дозорська;

30.00 дол. — Ярослав і Надія Бігуни;

по **25.00 дол.** — Рената Бігун, А. Х. Коцибали, Оксана Поритко, Галина Корсунь;
по **20.00 дол.** — Мирон Цвікула, Гарасим Маковський, Ольга Гнатик, Володимир Лехицький, Марія Бачинська;
15.00 дол. — Еліс Гураль;
по **10.00 дол.** — Зенон Чехович, Григорій Сараб, Софія Салдан, Орест і Марія Слупчинські, Іванна Вовк, Марія Слободян.

БУДІВЕЛЬНИЙ ФОНД

5,000.00 дол. — Іван і Ярослава Лучечки;
по **1,000.00 дол.** — Олександр і Лідія Пясецькі, Михайло і Анна Іванціви (через 24-ий Відділ СУА), Мирослав і Надія Трояни, Томас Ярема;
650.00 дол. — Орест і Лідія Білоуси/IBM;
по **500.00 дол.** — Богдан і Лідія Котиси, М. Заяць/IBM;
по **300.00 дол.** — Дарія Сап'єнза, Люба Фірчук (продаж ручок);
по **250.00 дол.** — Василь і Ольга Балабани, Володимир і Богданна Слижі;
по **200.00 дол.** — Осип і Зінаїда Левицькі, Михайло Корчинський, Едвард і Олена Мельничуки;
по **100.00 дол.** — Юрій Кузів, Іван Лисикевич, Богдан і Лідія Казевичі, 106-ий Відділ СУА, Марта М. Перейма, Дарія Дика, Ярослав і Надія Бігуни, Юрій і Оксана Сосенки;
70.00 дол. — Ярослав і Ярослава Букачевські;
50.00 дол. — Ігор Козак;
по **25.00 дол.** — Михайло і Анна Белеї, Іван і Марія Вороняки.
20.00 дол. — Ірена Ільницька,
по **10.00 дол.** — Ігор Пахолук, Кароліна Кондрад.

Через Комітет Розбудови в Рочестері:

750.00 дол. — Ukrainian Heritage Center (Центр Культури);
100.00 дол. — Тетяна Шутер;
30.00 дол. — Аріядна Лапичак-Бах; **25.00 дол.** — Любомира Хома, Михайло і Анна Белеї, Христина Ковч.

ЗАМІСТЬ КВІТІВ

In memory of my parents, **Michael and Mary Adamchuk**, I am donating **\$1,000.00** to the Ukrainian Museum's Building Fund.

Irene C. Adamchuk.

У пам'ять **бл. п. Івана Бриковича** зложили на Будівельний Фонд Українського Музею в Нью-Йорку:

1,000.00 дол. — Катря і Ярослав Червоняки; **200.00 дол.** — Христина і Ігор Дякунчаки;

150.00 дол. — Лідія і Орест Білоуси; по **100.00 дол.** — Анна і Роман Аліськевичі, Любомира Брикович; Ellen & Brian Cuttler, Kevin Cuttler, Libby & Alvin Cuttler, Steven Cuttler, Анна і Олесь Клоси, Мирон Клос, Оля і Ігор Левицькі, Marianna J. Lippman, Марія Савицька, Лідія Тарашук, Ігор Терлецький, Віра і Остап Тершаківці, Марія і Павло Червоняки, Дарія і Олександр Якубовичі; **85.00 дол.** — Оленка і Іриней Юрчуки; по **50.00 дол.** — Галина і Богдан Балабани, Володимира і Теодозія Бриковичі, Богданна Волянська, Богданна і Петро Гаврилюки, Орися і Богдан Гамерські, Luba & Peter Hill, Zirka & Kenny Gallo, Віра Іваницька, Оксана і Іриней Ісаїви, Борис Кекіш, Олександра Кіршак, Бетсі і Зенон Клоси, Дана і Ярослав Комаринські, Володимир Корнага, Леся і Павло Кузмини, Марія і Олег Мариняки, Леся і Юрій Раковські, Лідія і Олег Савківі,

Марійка і Василь Тершаківці, Марія Шуст; **30.00 дол.** — Анна Бідяк; по **25.00 дол.** — Стефанія і Роман Барановські, Дарія Цапор-Барон, Уляна Вовк, Марта Данилюк, Михайло Клецов, Віра Леґедза, Натаїля і д-р Іван Макаревичі, Христина і Іван Подолуки.

В пам'ять **бл. п. Івана Бриковича** складаю **20.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ, через 64-ий Відділ СУА. Дорогий Дзвіні висловлюю глибоке співчуття. **Ярослава Стасюк.**

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Івана Бриковича** складають **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ, а родині висловлюють своє співчуття

Інж. Євген Мельник і мгр Лідія — донька.

As memorial contribution in memory of **John Brykowskych** we are donating to the Ukrainian Museum's Building Fund **\$25.00**

Judith & Anthony Perrotti.

In memory of **John Brykowskych** we are donating **\$100.00** to the Ukrainian Museum's Building Fund

Sachs Enterprises Inc.

In memory of **John Brykowskych**, the following employees of the Morgan Stanley Asset Management Inc. donated **\$300.00** to the Ukrainian Museum's Building Fund: Susan Barlow, Catherine Bowen, Diane Capoblanco, Terrance Carmichael, Glenna Clark, Lourdes Cordero, Chris Davaris, Michael Dinapoli, Jeffrey Festog, Dorothy Fox, Michael Gallager, Julia Gallager, Abby Goldberg, Judith Goshorn, Steven Grant, Cecelia Griffin, Perry E. Hall, Shanta Huque, Lauren Kim, Angela Kolacinski, Irene Lalli, Andreas Losacco, Gale Lubich, Rene Madden, Paul Martin, Walter Maynard, Christine McCowan, Pauline Melfi, Tina Molek, Vincenza Novara, Susan Pettit, Timothy Phalon, Donna & Lenn Papua, Michael Ray, Vera Shaw, Cathy Spantiz, Catherine, Steinhardt, Luisa Testani, Denise Vecchione, Philip Winters, Yvonne Yee, Tom Frame.

In memory of the late **Andrew Pelacyk** of Connecticut I am donating **\$20.00** to the Ukrainian Museum. **Anastasia Volker.**

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Лева Кусяки**, чоловіка довголітньої членки Окружної управи, приятеля і прихильника починів СУА, на Будівельний Фонд Українського Музею зложили: **20.00 дол.** — Неля Винярьська; по **10.00 дол.** — Стефанія Балагутрак, Люба Боднар, Геня Гішинська, Люба Дармохвал, Надя Дейчаківська, Ірина Кашубинська, Ірена Кріса, Міля Русин, Іванна Шкарупа. Горем опечаленій дружині п. Лізі складаємо щирі співчуття.

В пам'ять **бл. п. Зіни Раковської** складаємо **25.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ, через 64-ий Відділ СУА, а родині висловлюємо глибокі співчуття.

Микола і Галя Гошовські.

Замість квітів на могилу **бл. п. Софії (Зіни) Раковської** складаємо **25.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Іван та Ірена Мокривські.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Дади Мосори-Франкен** складаємо **30.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Володимира і Євген Шипайли.

Замість квітів у пам'ять **бл. п. мгра Володимира Ганаса** складаємо **100.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Мирон і Ольга Гнатейки.

МЕДИЧНИЙ ФОНД ДІТЯМ І МОЛОДІ — ЖЕРТВАМ ЧОРНОБИЛЯ

(ВІД 1 ДО 31 БЕРЕЗНЯ 1996)

ЗАМІСТЬ КВІТІВ

Вшановуючи світлу пам'ять незабутнього чоловіка, батька і дідуся **о. митрата Мирослава Харини** в п'яту річницю його смерті, складаю **300.00 дол.** на Медичний Фонд Дітям і Молоді — Жертвам Чорнобиля.

Марія Харина з дітьми і внуками.

Замість квітів на свіжу могилу **св. п. Софії Мандзій**, на Медичний Фонд Дітям і Молоді — Жертвам Чорнобиля. **членки 49-го Відділу СУА і приятелі** склали: членки — **по 20.00 дол.** — д-р Уляна Лоза, Мирослава Райца, Ярослава Борачок, Тетяна і Мирослав Паславські; **по 10.00 дол.** — Анна Приндота, Анна Заньків, Анна Мельник, Олена Хомин, Ева Ковтало, Доміцеля Завадівська, Ореста Перейма, Василіна і Микита Остащуки, Ярослава і Зенон Дергаки, Оксана й інж. Михайло Салдит, Марія і Дмитро Дранки, Текля і Михайло Мандзії, Анна і Володимир Ганицькі; **5.00 дол.** — Анастасія Пугач; приятелі — **20.00 дол.** — Софія і Любомир Головаті; **15.00 дол.** — Розалія і Петро Ковалики; **по 10.00 дол.** — Антоніна Паращій, Анна й Іван Кордуплі, Софія і Петро Пуцаки. **Разом 280.00 дол.** Горем прибитий родині висловлюємо щирі співчуття.

Замість квітів на свіжу могилу **сл. п. Стефанії з Коцюбів Годів** складаємо **100.00 дол.** на Медичний Фонд Дітям і Молоді — Жертвам Чорнобиля.

Дарія й Ярослав Говиковичі.

В пам'ять **бл. п. Петра Дзидзана**, який помер 4 квітня 1994 р., через 22-ий Відділ СУА в Чикаго на Медичний Фонд Дітям і Молоді — Жертвам Чорнобиля зложили: **100.00 дол.** — Микола Сенчишак; **40.00 дол.** — Shirley Lewis & Family; **по 25.00 дол.** — Мирон Павликович, Stella Supiano; **10.00 дол.** Н.Н. **Разом 200.00 дол.**

Замість квітів на могилу **бл. п. Олексія Коваленка**, брата Ірени Александрової на Медичний Фонд Дітям і Молоді — Жертвам Чорнобиля складають **по 20.00 дол.** — Марія Демчишин, Богдан і Стефанія Ляндвіт. **Разом 40.00 дол.**

У п'яту річницю смерті мого найдорожчого батька **о. Митрата Мирослава Харини** складаю в його світлу пам'ять **100.00 дол.** на Медичний Фонд Дітям і Молоді — Жертвам Чорнобиля.

Дзвінка Кульчицька.

Замість квітів на могилу **бл. п. Зіни Раковської** складаю **20.00 дол.** на Медичний Фонд Дітям і Молоді — Жертвам Чорнобиля. Родині покійної висловлюю щире співчуття.

Зеновія Зарицька.

У пам'ять мого дорогого чоловіка **си. п. Романа Тимчука** складаю **100.00 дол.** на Медичний Фонд Дітям і Молоді — Жертвам Чорнобиля.

Люба Тимчук.

У світлу пам'ять **бл. п. Соломії Кавки**, довголітньої членки Управи 22-го Відділу СУА в Чикаго, складаємо **275.00 дол.** на Медичний Фонд Дітям і Молоді — Жертвам

Чорнобиля, а синів Юркові з родиною висловлюємо глибокі співчуття. **25.00 дол.** — 22-ий Відділ СУА; **по 20.00 дол.** — Ліна Басюк, Катя Ілюк, Ольга Мартинюк, Люба Шеремета, Галя Янчишин; **15.00 дол.** — Ольга Гаєвич; **по 10.00 дол.** — Ольга Гаврилук, Іванна Городиська, Іванна Горчинська, Софія Запущька, Ярослава Іванишин, Сузанна Казанівська, Ольга Крехтяк, Ольга Люшняк, Дарія Менцінська, Ірена Мицик, Евстахія Струтинська, Зірка Турчин; **по 5.00 дол.** — Марія Гірняк, Анна Слободян, Мирослава Шевчик.

Управа й членки 22-го Відділу СУА в Чикаго.

У світлу пам'ять мого дорогого приятеля життя **бл. п. Лева Яцкевича** складаю **100.00 дол.** на Медичний Фонд Дітям і Молоді — Жертвам Чорнобиля.

Дружина Леся Яцкевич.

Вшановуючи пам'ять мого дорогого батька **бл. п. інж. Лева Яцкевича** складаю **600.00 дол.** на Медичний Фонд Дітям і Молоді — Жертвам Чорнобиля.

Мотря і д-р Андрій Головінські.

У світлу пам'ять нашого вуйка **бл. п. інж. Лева Яцкевича** складаємо **100.00 дол.** на Медичний Фонд Дітям і Молоді — Жертвам Чорнобиля.

Д-р Андрій і Ніна Мари.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. інж. Лева Яцкевича**, чоловіка моєї дорогої приятельки Лесі, складаю **50.00 дол.** на Медичний Фонд Дітям і Молоді — Жертвам Чорнобиля.

Марія Романець.

У світлу пам'ять **бл. п. інж. Лева Яцкевича** на Медичний Фонд Дітям і Молоді — Жертвам Чорнобиля складають: **50.00 дол.** — д-р Іван і Наталка Головінські; **30.00 дол.** — Ігор і Марія Яцкевичі. **Разом 80.00 дол.**

З РІЗНИХ НАГОД

1 березня вибула з нашого Відділу членка Ірина Капустинська і переїхала до Ютики, Н.-Й., на постійне проживання. На прощальному полуденку **50.00 дол.** на Медичний Фонд Дітям і Молоді — Жертвам Чорнобиля зложила **Управа і членки 93-го Відділу**, які висловлюють їй щирі побажання на місці нового поселення.

За Управу Ярослава Кукіль, голова.

3 нагоди 90-ліття нашої мами, бабуні та прабабуні, Почесної членки 33-го Відділу СУА **Юлії Тарнавської**, родина складає через Відділ **100.00 дол.** на Медичний Фонд Дітям і Молоді — Жертвам Чорнобиля.

ЖЕРТВОДАВЦІ

	дол.
Володимира і Стефан Сливоцькі, Н.-Й.	4,379.00
106-ий Відділ СУА, Гартфорд, Конн.	100.00
106-ий Відділ СУА, Гартфорд, Конн., для дитячої санаторії "Джерело" в Трускавці	100.00
Джейн Заячківська, Вернон Раквел, Конн.	25.00

ФОНД СУСПІЛЬНОЇ ОПІКИ

ЗАМІСТЬ КВІТІВ

У пам'ять **бл. п. Сви Левицької**, матері моєї товаришки Галі Левицької-Біч, складаю через 22-ий Відділ СУА в Чикаго **25.00 дол.** на Фонд Суспільної Опіки з призначенням "Допомога вдовам і сиротам", а родині покійної висловлюю глибокі співчуття.

Надія Дзидзан.

У пам'ять **бл. п. Лялі Павлюк** складаю **20.00 дол.** на Фонд Суспільної Опіки з призначенням "Допомога сиротам в Україні"

Ярослава Галій.

З РІЗНИХ НАГОД

Членки гуртка бриджістів у Гартфорді зложили пожертву на Фонд Суспільної Опіки з призначенням "Допомога дітям-сиротам в Україні": **по 20.00 дол.** — Євген і Стефа Сиротюки, Мирслав і Марта Ломаги, Володимир й Ірина Левські, Богдан і Віра Ціропаловичі, Павло Крамар, д-р Ярослав Остап'юк, Ірина Чайковська, Ярослава Кукіль. **Разом 240.00 дол.**

ДОПОМОГА "БАБУСЯМ"

28-ий Відділ СУА, Нью-Джерзі	210.00
106-ий Відділ СУА, Гартфорд, Конн.	50.00

ЩИРО ДЯКУЄМО!

Лідія Черник,
референтка Суспільної
опіки СУА

Анна Рак,
скарбничка Суспільної
опіки СУА.

СТИПЕНДІЙНА АКЦІЯ СУА

ЗА ЧАС ВІД 1 ВЕРЕСНЯ 1995 Р. ДО 29 ЛЮТОГО 1996 Р.

13,000.00 дол. — Стефан і Володимира Сливоцькі (64);
4,187.74 дол. — Н. Н. (86);
3,000.00 дол. — Українська Кредитівка Самопоміч в Нью-Йорку (Н.-Й.)
2,000.00 дол. — д-р Любомир і Оксана Кузьмаки (86), Василь і Галина Тіри, Польща;
1,000.00 дол. — Анна Дубас (28), Vera Grushetzky in memory of Pauline Zuk-Swist, Маріянна Мисишин в пам'ять бл. п. А. Мисишин та бл. п. Я. Оренчук, Юрій і Вікторія Міщенко (98); д-р Христя Марта Сливоцька;
765.00 дол. — д-р Стефан Стецура (33);
750.00 дол. — Олена Папіж (81);
660.00 дол. — 22-ий Відділ СУА;
635.00 дол. — Варка Бачинська;
500.00 дол. — Михайло і Ольга Ковальчуки (17), Міра Мацюрак у пам'ять бл. п. д-ра А. Мацюрака (74), Юрій і Аніса Мицаки, Н.-Й., Ірена Охримович у пам'ять бл. п. інж. Ю. Охримовича (86), Самопоміч Кредитівка, Рочестер (47), д-р Богдан і Богданна Худі (28), Андрій Б. Школьник (33), 86-ий Відділ СУА;
450.00 дол. — Юрій Байкинич (53), Андрій і Христіна Козаки (86), Михайло Мурин (66), Богдан і Ела Сови (66), проф. Володимир і Мирослава Трембіцькі (83);
421.00 дол. — 28-ий Відділ СУА;
415.00 дол. — д-р Володимир і Надія Шкільники (33);
410.00 дол. — д-р Олександра Школьник (33);
400.00 дол. — Іван і Софія Головки (11), д-р Микола і Надія Дейчаківські (12), Маркіян і Лідія Домбровські (СУАвстралія), 12-ий Відділ СУА;
375.00 дол. — Євген і Богданна Михайліві (91);
360.00 дол. — 33-ій Відділ СУА;
350.00 дол. — Анна М. Андріюк, Олександра Боб'як (1), Адріян і Лариса Долинські (86), Теодозій і Ольга Зазулі (83), Марта Рудик (108), Самопоміч, Пассейк, Н.-Дж. (70), Роман і Анна Чернобілі;
325.00 дол. — Данило і Люба Більовщуки (4), Лев і Ірина Кушніри (67), Богдан і Христіна Турченюки (90);

315.00 дол. — 99-ий Відділ СУА;
300.00 дол. — Михайло і Михайлина Барани (89), Софія Гулик (33), Анна Куцан (ІЛ), Віра Левицька (Н.-Й.), Ярослава Мулик (61), Іван і Христіна Плути (13), Bette Quackenbush (NY), Оксана Стеранка (86), Олександр й Ірена Ховайли (62), John & Dorothy Wylder (72), 1-ий Відділ СУА, 10-ий Відділ СУА, 24-ий Відділ СУА;
270.00 дол. — Люба Онуферко;
275.00 дол. — Петро і Роза Пенгрини (33), 67-ий Відділ СУА;
265.00 дол. — Люба Артимишин (64);
260.00 дол. — 18-ий Відділ СУА;
255.00 дол. — Марія Гавалко (33), 13-ий Відділ СУА;
250.00 дол. — Богданна Більовщук (4), Стефан Бойчук (78), д-р Микола і Марія Грушкевичі (33), д-р Наталія Григорчук (29), Ірена Гаврилів (43), Марія Гладка (БУК), Ірина Іванчишин в пам'ять бл. п. сина Романа (82), Українська Федеральна Кредитова Співка, Рочестер (47), Має Карбонік (108), Богдан і Анна Кравчуки (98), Михайло і Гелен Кравчуки (86), Теодора Кузьмович (43), Петро і Марія Лещини (47), Мирослав і Марта Ломаги (93), д-р Уляна Лоза (49), Григор Мельник (9), Ольга Павлів у пам'ять бл. п. чоловіка Миколи Павліва (34). Олександра Павлишин (СУАвстралія), д-р Стефан і Тамара Тимківи, Ігор і Елена Занківи (49), "Тризуб", Клуб Сеніорів, Монреаль (БУК), Katherine В. Fedoryshyn in memory of A. Fedoryshyn (47), д-р Борис і Марта Шмігелі (47), д-р Любомир і Марія Явні (86), Ірена Яворська (86), 51-ий Відділ СУА, 53-й Відділ СУА, 93-й Відділ СУА, 100-ий Відділ СУА;
230.00 дол. — д-р Зенон і Ірена Михайлюки (47);
220.00 дол. — Віра Сендзік (19);
210.00 дол. — Юрій і Оріся Яцусі (98);
205.00 дол. — Клуб Сеніорів (33);
190.00 дол. — Орест і Марійка Коропеї (Конн.);
200.00 дол. — Оксана Ванджура (29), д-р Анастасій і Івана Горчинські (29), Ірена Гординська (КГ), Дмитро і Марія Дранки (49), Ольга Зовнірович (47), Надія Мандрусак

(56), Пластовий курінь "Перші стежі" (67), Наталія Пойда (43), Марія Савицька (64), Микола Скробала (49), Стефанія Сташин (93), Лідія Ткачук (29), 8-ий Відділ СУА, 106-ий Відділ СУА;

175.00 дол. — Іван і Ярослава Лучечки (83), Емілія Онишкевич (28);

155.00 дол. — Іван Вовк (33);

150.00 дол. — Мирослава Граб (86), Наталія Гуран (47), Богдан і Марія Полянські (86), д-р Ігор і Леся Магуни (1), Емілія Онишкевич (28), д-р Анна Самофал (56);

130.00 дол. — Марія Данилів (43), Ірена Левицька (24), Юлія могуш (51), Марія Герус-Мартюк (56);

126.00 дол. — Рената Бігун, Каліфорнія (28);

125.00 дол. — Ірена Новоженюк (43);

110.00 дол. — Галина Шембель;

100.00 дол. — Марта Андрюк, Зенон і Марія Боднарські (49), Ізидора Боярська в пам'ять бл. п. Богдана Боярського, Олена Войтович (102), Анна Ганицька (49), Богдан і Ірена Грушевські, Стефан Гук (28), Василь Гіна (Конн.), Наталія Даниленко (90), Микола Децький (89), Богдан і Софія Дусанівські (49), Ольга Дусанівська (34), Борис і Надія Дусанівські (34), Дивізійники (Дітройт), Володимир і Анна Ковалівські (4), Йосиф і Люба Костів-Кладки, Маріян і Іванна Коці, Мирослав і Зеновія Кулиничі (4), Мирон Кравчук (98), Наталія Кравчук (28), Марія Круг, Анна Маріяні в пам'ять батька бл. п. Миколи Павліва (34), Стефан і Павліна Олексіві (89), Йосиф і Ніна Палмері (49), Галина Панчак (Дітройт), Софій Скоп, Володимир і Богданна Слижі (83), д-р Люба Стефанівська (28), Ярослав і Катерина Степанківі, Дмитро і Дозя Чоркаві (22);

80.00 дол. — Дарія Хухра (89);

60.00 дол. — Анна Педерсон (98), Марта Полак;

50.00 дол. — Ярослав і Богданна Бігуни (28), Микола Вробель, Андрій і Романа Гадзевичі, Михайло і Габрієла Дусанівські (34), Петро і Леся Гої (1), Юліян і Яра Гельбиги (28), Марія Горбачук (49), Роман і Міра Грабці (33), Ігор і Марія Зубрицькі (89), Надія і Марія Касіянчуки (34), Стефан і Галина Кіхтани (118), Уляна Климишин, Роман і Бронислава Коваліві, Марія А. Кравців (86), Неоніля Кравців (86), Любомир Мізь (84), Олег і Уляна Омесінські (34), Роман і Галина Поритки (56), John & Doreen Rudan, Неоніля Сайкевич (49), Ігор і Олена Сохани, д-р Джері і д-р Лідія А. Тустанівські, д-р Любомир і Дзвеніслава Явні;

40.00 дол. — Володимир і Уляна Дячуки в пам'ять Олени Шевченко-Фаєвців;

33.35 дол. — Михайло Шанайда, Канада (БУК);

30.00 дол. — Ричард і Стефа Дудкевичі (34), Богдан і Ліда Крамарчуки (18), Joseph & Barbara A Maskell (34), Богданна Осадца (11), Михайло і Юлія Петрівські, Фл. (4);

25.00 дол. — Marion Archambeault (34), Микола Барницький (49), Константин і Тереза Бені (34), Ярослава Борачок (49), Я. і Я. Букачевські, Кеннет і Мирослава Вані в пам'ять Богдана Боярського, Ярина Гарасамовська (29), Марія Гладка (28), Дарія Жарська, Володимир і Олена Карпиничі (28), Стефан і Катерина Качмарські (56), д-р Надія Тербус-Кмета, Петро і Розалія Ковалики (49), Ірена Кравців, Люба Лашук (86), Ольга Лукасевич (43), Михайло і Ольга Мочули (70), Євген і Світлана Олексії (49), Емілія Онишкевич (28), Марія Онишкевич (28), Юліяна Осінчук, Любомира Пежанська (86), Serge & Eva Sacharuk, Олег Склепович, Іван і Зеня Смарші (34), д-р Олег і Люба Сохани, Володимир

і Неоніля Сохани, Аркадія Стебельська, Маркіян і Наталка Титли, Богдан і Ірена Туринські (34), Ukrainian-American Veterans, Post 17 (70), Vestal Publishing Company, Inc., Нестор Ходновський, Олена Хомин (49), Юрій Чапленко (86), Ярослав і Ольга Чипаки;

20.00 дол. — Оксана Бачинська, Євгенія Голуб (34), Anne Eckert, д-р Ігор і Ксеня Гапії, Петро і Олена Куцери (34), Теофілія Музика (34), Лідія Мурашук, Іля Онишкевич (28), Василина Осташук (49), родина Потієнків (34), Дарія Сірко, Мирослава Сіра (4), Марія Сорока (34), Віра Стефанів, Богдан і Ольга Чаплі;

15.00 дол. — Dr. Martha Kuchar-Taylor (34), Harry & Rosalie Polche (72);

10.00 дол. — Микола і Маріон Голинаті, родина Качанів (34), родина Коргунів (34), Марія Лесюк, Любомир Поповський (34).

Повідомляємо, що шкільний рік у Південній Америці вже почався, тому просимо спонсорів та добродіїв прислати в платі стипендій, щоб ми могли їх вислати якнайскорше. Просимо ласкаво передати Ваш внесок-чек, виставлений на UNWLA INC., на руки референтки стипендій Вашого Відділу або прислати до Стипендійного бюро СУА:

UNWLA INC. SCHOLARSHIP PROGRAM
PO BOX 172
HOLMDEL, NJ 07733

Щиро дякуємо за підтримку!

Орися М. Яцусь,
скарбничка комісії
стипендій СУА

Люба Більовщук,
референтка стипендій СУА

У світлу пам'ять **бл. п. д-ра Степана Павлинського** склали через 84-ий Відділ СУА до Стипендійного Фонду СУА на стипендію в Україні: **50.00 дол.** — д-р Пилип і Володимира Демус; **30.00 дол.** — Марія Дорожинська; **по 25.00 дол.** — д-р Роман і Елеонора Филиповичі, д-р Роман і Галина Сосенки і Стефанія Шандра; **по 20.00 дол.** — д-р Ян і Надія Хойнацькі, д-р Лев і Оксана Мурські, Ольга Стефанська; **10.00 дол.** — Михайло і Катерина Черняки. Разом **225.00 дол.**

Марія Дорожинська,
голова 84-го Відділу СУА.

В пам'ять моєї дружини **бл. п. Гельги Мізь** складаю даток в сумі **50.00 дол.** на Стипендійний Фонд СУА через 84-ий Відділ в Чикаго.

Инж. Любомир Мізь.

В пам'ять нашого покійного чоловіка і батька **бл. п. Миколи Павліва** пересилаємо вам датки, які зложили наші приятелі на стипендії для дітей в Україні через 34-ий Відділ СУА: **250.00 дол.** — Ольга Павлів; **100.00 дол.** — Нуся і Ралф Маріяні, Зенко і Марія Беднарські, Борис і Надя Дусанівські, Ольга Дусанівська; **по 50.00 дол.** — Михайло і Габрієла Дусанівська, Надя і Марія Касіянчуки, Олег і Уляна Омесінські; **по 30.00 дол.** — Richard & Stefa Dudkewicz, Joe & Barbara Maskell; **по 25.00 дол.** — Marion Archambeault, Данило і Люба Більовщукі, Стефан і Катерина Качмарські, Іван і Зеня Смарші, Богдан і Ірина Туринські; **по 20.00 дол.** —

Продовження на стор. 36.

ДМИТРО ПАВЛИЧКО

Графіка Христини Головчак ДеБаррі.
Etching. Christina Holowchak DeBarry.

МАТИ

Перше слово — Мати,
Друге — Україна.
Так учився розмовляти
Я, мала дитина.

Кожне слово пахне,
Мов листочок м'яти.
Та, мов квітка з короваю,
Пахне слово Мати.

Кожне слово світить
Гранями рубіна,
Але сяє, наче сонце,
Слово Україна.

ВАСИЛЬ СУХОМЛИНСЬКИЙ

НАЙЛАСКАВІШІ РУКИ

Маленька дівчинка приїхала з мамою у велике місто. Пішли вони на базар. Мама вела доньку за руку. Дівчинка побачила щось цікаве. На radoщах заплескала в долоні. І загубилась у юрбі. Загубилась і заплакала:

— Мамо!.. Де моя мама?

Люди оточили дівчинку й питають:

— Як тебе звать, дівчинко?

— Оля.

— А маму як звать? Скажи, ми зараз її знайдемо.

— Маму звать... мама... матуся.

Люди усміхнулись. І знову питають:

— Ну, скажи, які в твоєї мами очі: карі, сині, блакитні, сірі?

— Очі у неї... найдобріші...

— А коси?.. Які в мами коси — чорні, русі?..

— Коси... найкрасивіші...

Знову усміхнулись люди. Питають:

— Ну, скажи, які в неї руки... Може, якась родимка у неї на руках є, згадай.

— Руки у неї... найласкавіші.

Пішли люди й оголосили по радіо:

"Загубилася дівчинка. У її мами найдобріші очі, найкрасивіші коси, найласкавіші в світі руки".

І мама знайшлася.

ДМИТРО ПАВЛИЧКО

СОЛОВЕЙКО

Ніхто так гарно не співає,
Як м'я мати.
Вона самого соловейка
Навча співати.

Як мати пісню починає,
Він з неба лине
І в нас біля вікна сідає
На куш калини.

Про Комара співає мати,
Про Муху-втіху,
А соловейко на калині
Дрижить од сміху.

Про Морозенка-запорожця
Співає мати,
Про те, як хлопці за Україну
Ішли вмирати...

Як віддавали за свободу
Життя юначе,
А соловейко на калині
Сидить і плаче.

Малюнок Тетяни Гаєцької.
Drawing by Tetiana Hayetska.

РОМАН ЗАВАДОВИЧ

ПЕРЕГОНИ З ГОДИННИКОМ

Кожного вечора Лесь Побігдєсь побіжить десь і не покладе до шкільної торби того всього, що йому потрібне на завтра. Книжки тут, зошити там, лінійка бо-зна-де, а циркуль зовсім зникне, мов і він побіг десь. Уранці треба бігати, все це вишукувати і в торбу заpixати.

Та ще й з ліжка вставати так тяжко-тяжко!.. Марушка-Чепурушка вже геть причепуриться, а Лесь все ще під ковдрою сопе. Коли Марушка його будить, то він щось там умгукне, а вже велику ласку їй зробить, як у відповідь позіхне...

Але й Лесь знає, що з годинником жартувати не можна, тож в "останню хвилину" героїчно вилазить з-під м'якої ковдри, мов рак з печери, і починається збирання до школи. Все треба самому зробити, бо мама й тато вже пішли на роботу...

Грюкають двері, плюскотить вода з незакрученого крану, тарабаняють тарілки і падають на підлогу ложки. Молоко так перегрілося на кухні, що спересердя вибігло з горщика і загасило газ.

Та стінного годинника це зовсім не обходить: він без жадного милосердя показує, що за п'ять хвилин неминуче треба виходити. П'ять хвилин! А Лесь має ще постягати книжки і шкільне приладдя, почистити зуби й черевики, зав'язати краватку, зачесатися... Лесь уже не ходить і не підбігає, а галопує, мов коник на перегонах. Отаке диво: годинник ледве-ледве рухається, а годі його наздогнати!

Нарешті Лесь і Марушка виходять з мешкання. Лесь ступив не більше як п'ять кроків по сходах і раптом — стій! Забув ключ від шкільної шафки.

Вертається Лесь до хати, добуває ключа з шухляди і, стрибаючи, мов кенгуру по австралійській пустелі, здоганяє сестру. Вже збіг на нижчий поверх, як нараз — стій! Забув зошита від математики.

Женеться Лесь сходами нагору, хватає зошита із стола, заpixає його в кишеню (нема ж часу!) і летить сестричці навздогін. Збіг на саму долину і знову — стій! Нема довідки на автобус. Ще раз вибиває Лесь черевиками алегретто (він учиться музики) по сходах нагору.

Марушка не може довше чекати! Вона не може спізнитися до школи! Зникла за рогом. А Лесь Побігдєсь, задиханий, зіпрілий і збентежений, біжить до зупинки автобусів. Автобус уже поїхав — він також мусить бути точний! Лесь їде наступним автобусом і — спізняється до школи...

Марушка рада б допомогти братикові в його турботах. Останнім часом вона взялася на способи: звечора, перед тим, як лягати спати, вона прищиплює на всіх полицках, шафках і на стіні над столом великі білі картки з чіткими написами: "Задачі", "Ключі", "Довідка на автобус", навіть "Шапка", "Скрипка" і "Друге снідання".

Вранці Лесь усе це читає і збирає. Часом це йому помагає...

Марія Оксана Бачинська, Євгенія Голуб, Петро і Оленка Коцури, Теофіля Музика, родина Потієнків, Марія Сорока; **по 15.00 дол.** — Harry & Rosalie Polche, Dr. Martha Kuchar Taler; **по 10.00 дол.** — родина Качанів, родина Коргунів, Любомир Поповський. Разом: **1,185.00 дол.**

**Ольга Павлів,
Нуся Павлів-Маріяні.**

Замість квітів на свіжу могилу **св. п. Леоніда Рябокона** пересилаю **50.00 дол.** на Стипендійний Фонд СУА з призначенням для сиріт у м. Дніпропетровську в Україні. З повагою і любов'ю до родини Вовків

Микола Воробель з родиною.

У пам'ять **Теодора Шмотолохи** складаємо **50.00 дол.** на Стипендійний Фонд СУА. Шановній родині висловлюємо щире співчуття.

Юрій, Орися і Таїса Яцусі.

У світлу пам'ять покійної **Надії із Субтельних Стадницької** пересилаю **25.00 дол.** на українські сироти в Україні. Доні Марусі Гельбіг з родиною висловлюю щирі співчуття.

**Ольга Лукасевич,
членка 43-го Відділу СУА.**

Замість квітів на могилу **Надії Стадницької**, мами Марійки Гельбіг, складаю **50.00 дол.** на сироти в Україні через Стипендійну Акцію СУА.

Наталія Кравчук.

Пересилаємо чек в сумі **25.00 дол.** на потреби українських сиріт в Україні в пам'ять **бл. п. Надії Стадницької.**

Олена і Володимир Карпиничі.

Висилаємо даток на суму **25.00 дол.** в світлу пам'ять **Надії Стадницької**, мами Марійки Гельбіг.

Константин і Тереза Бені.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Надії із Субтельних-Стадницької** складаю **25.00 дол.** на українські сироти в Україні, а дочці Марійці Гельбіг з родиною висловлюю щирі співчуття.

Марія Когутяк-Гладка.

Через стипендійну Акцію СУА на сироти в Бразилії, Україні та інших країнах складаємо **25.00 дол.** в пам'ять **Надії із Субтельних Стадницької.**

Люба і Борис Ляцуки.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Надії Стадницької** складаю даток на сиріт в Україні.

Ірина Кравців.

У світлу пам'ять покійної **Надії Стадницької** складаю даток в сумі **25.00 дол.** на українські сироти.

Нестор Ходновський.

На похороні нашої мами **бл. п. Олени Шевченко-Фасєвців** вплинули пожертви в її пам'ять, призначені, на бажання родини, на допомогу потребуючим українським дітям у Східній Європі. Пересилаємо фонди з листом жертводавців: **по 50.00 дол.** — Ігор і Олена Сохани, д-р Любомир і Дзвенислава Явні, Андрій і Романа Гадзевичі; **40.00 дол.** — Володимир і Уляна Дячуки; **по 25.00 дол.** — д-р Олег і Люба Сохани, Володимир і Неоніля Сохани, Михайло і Ольга Мочули, Маркіян і Наталка Титли, Ярослав і Ольга Чипаки. Разом: **275.00 дол.**

Ігор та Олена Сохани.

Замість квітів в пам'ять **бл. п. Богдана Мирослава Боярського**, родина та приятелі зложили **315.00 дол.** на Стипендійний Фонд СУА, в тому числі: **100.00 дол.** — Ізидора Боярська; **по 50.00 дол.** — Роман і Бронислава Коваліви, Богдан і Анна Кравчуки, Богдан і Марія Полянські; **25.00 дол.** — Кеннет і Мирослава Вані; **по 20.00 дол.** — д-р Ігор і Ксеня Гапії, Богдан і Ольга Чаплі.

Ізидора Боярська.

In memory of my Beloved Mother, **Anastasia Fedoryshyn**, I am contributing **\$250.00** to the UNWLA Scholarship Fund for a scholarship for Basilio Baran of Brazil.

Katherine B. Fedoryshyn.

In memory of my Beloved Aunt, **Pauline Zuk-Swist** who came to the USA in 1910 and who took care of my sisters and me every summer until we were in high school. I enclose a check in the amount of **\$1,000.00** to the UNWLA Scholarship Fund through Branch 49 in Buffalo.

Vera Grushetzky.

В пам'ять незабутнього сина **бл. п. Романа Іванчишина** пересилаю стипендію в сумі **250.00 дол.** для мого стипендіята в Хорватії, Івана Баб'яка.

**Ірена Іванчишин,
членка 82-го Відділу СУА.**

В пам'ять моєї матері **Анастазії Мисишин** та в пам'ять моєї хресної мами **бл. п. Ярослави Оренчук** пересилаю **1,000.00 дол.** на Стипендійний Фонд СУА.

**Маріяна Мисишин,
Спрінгфілд, МА.**

В пам'ять чоловіка **бл. п. Юліяна Охримовича** пересилаю **500.00 дол.** до Стипендійного Фонду СУА на продовження стипендій нашим стипендіатам через 86-ий Відділ СУА.

Ірена Охримович з родиною.

У пам'ять чоловіка **д-ра Андрія Мацюрака** пересилаю через 74-ий Відділ СУА пожертву в сумі **500.00 дол.** на Стипендійний Фонд СУА.

Міра Мацюрак.

ГОЛОВНА УПРАВА СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

ПОЧЕСНІ ГОЛОВИ
Лідія Бурачинська
Іванна Рожанковська
Марія Савчак

Анна Кравчук — голова СУА

ЕКЗЕКУТИВА

Ольга Тритяк — 1-ша заступниця голови
Наталія Даниленко — 2-га заступниця голови для справ організаційних
Марта Богачевська-Хом'як — 3-тя заступниця голови для справ культури
Ірина Куровицька — 4-та заступниця голови для справ зв'язків
Іванна Ганкевич — протоколярна секретарка
Варка Бачинська — кореспонденційна секретарка
Рома Шуган — скарбничка
Таїсса Турянська — фінансова секретарка
Лідія Білоус — вільний член
Софія Геврик — вільний член

РЕФЕРЕНТУРИ

Люба Фірчук — музейно-мистецька
Ірена С. Олексюк — виховна
Лідія Черник — суспільної опіки
Люба Біловшук — стипендій
Ярослава Рубель — пресова

ГОЛОВИ ОКРУЖНИХ УПРАВ

Лідія Колодчин — Дітройт
Оксана Фаріон — Філадельфія
Надія Савчук — Нью-Йорк
Марта Стасюк — Північний Нью-Йорк
Ярослава Мулик — Нью Джерзі
Іванна Шкарупа — Огайо
Анастазія Хариш — Чикаго
Люба Кінах — Нова Англія
Теодозія Кушнір — Південний Нью-Йорк
Марія Наваринська — зв'язків далеко віддалених відділів

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ

Іванна Ратич — голова
Марія Томоруг — член
Розалія Полчі — член
Марія Дорожинська — заступниця
Лідія Фіцалович — заступниця

Ольга Рибаків — парламентаристка

Ірена Чабан — головний редактор журналу "Наше Життя"
Тамара Стадніченко — редактор англійської частини журналу

THE NATIONAL BOARD OF THE UKRAINIAN NATIONAL WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA, INC.

HONORARY PRESIDENTS

Lidia Burachynska
Iwanna Rozankowskyj
Maria Savchak

Anna Krawczuk — President

EXECUTIVE COMMITTEE

Olga Trytyak — 1st Vice President
Natalia Danylenko — 2nd Vice President
Martha Bohachevsky Chomiak — 3rd Vice President
Iryna Kurowyckyj — 4th Vice President
Iwanna Hankewycz — Recording Secretary
Barbara Bachynsky — Corresponding Secretary
Roma Shuhan — Treasurer
Taissa Turiansky — Financial Secretary
Lydia Bilous — Member-at-Large
Sophia Hewryk — Member-at-Large

CHAIRS

Luba Firchuk — Art/Museum
Irena S. Oleksiuk — Education
Lidia Czernyk — Social Welfare
Luba Bilowchtchuk — Scholarship
Jaroslawa Rubel — Student Sponsorship Program
Press

REGIONAL COUNCILS

Lidia Kolodchin — Detroit
Oxana Farion — Philadelphia
Nadia Sawczuk — New York City
Martha Stasiuk — New York - North
Jaroslawa Mulyk — New Jersey
Iwanna Shkarupa — Ohio
Anastazia Charysh — Chicago
Luba Kinach — New England
Theodosia Kushnir — New York - South
Maria Navarynska — Liaison
Branches-at-Large

AUDITING COMMITTEE

Ivanna Ratyck — Chair
Maria Tomorug — Member
Rosalie Polche — Member
Maria Dorozynsky — Alt Member
Lidia Ficalowych — Alt Member

Olha Rybakiw — Parliamentarian

Irena Chaban — Editor-in-Chief "Our Life"
Tamara Stadnychenko — English editor "Our Life"

КАНЦЕЛЯРІЯ СУА / UNWLA Inc. HEADQUARTERS:

108 Second Avenue, New York, NY 10003
(212) 533-4646 Директор — **Омеляна Рогожа**
Години урядування: від 10:00 до 4:00 по поп.

СТИПЕНДІЙНА АКЦІЯ СУА / UNWLA Inc. SCHOLARSHIP PROGRAM:

P.O. Box 172, Holmdel, NJ 07733
(908) 888-0494 **Luba Bilowchtchuk**

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ / THE UKRAINIAN MUSEUM:

203 Second Avenue, New York, NY 10003
(212) 228-0110 Fax (212) 228-1947

ПРЕДСТАВНИЦТВА "НАШОГО ЖИТТЯ"

АНГЛІЯ: Ukrainian Booksellers, 49 Linden Gardens, Notting Hill Gate, London W24HG, England
АВСТРАЛІЯ: Postup Ukrainian Cooperative Trading Society Limited, 928 Mount Alexander Rd., Essendon, 3040, Australia

"Second-Class Postage Paid at New York, N.Y. and at additional mailing offices" (USPS 414-660)

108 Second Avenue, New York, N.Y. 10003

Взори Західньої України, 1894 р. Вишивати нитками ДМС: чорними, червоними ч. 666 і синіми ч. 996.
Із збірки Євгенії Бачинської-Федусевич.
Patterns from Western Ukraine, 1894. Embroidered with DMC threads: black, red #666 and blue #996. From
the collection of Ewheniya Baczynska-Fedusewycz.